

1989

23-01

DE KORHAAN

1989

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

verenigingsorgaan van de vogelwerkgroep het gooi e.o

verschijnt 5x per jaar

Redactie : Henk Hardon
Wim Duurland

Redactie adres : tijdelijk van 1 febr. tot 15 april:
Henk Hardon, Fr.Halslaan 38, 3741 PG Baarn.

Verzending en ledenadministratie : Bep Dwars-van Achterberg,
Prinsenstraat 15, 1211 LS Hilversum
tel. 035-233973

Illustraties : Ronald Sinoo : pag. 18

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie.

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren.

De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

INLEVEREN COPY : UITERLIJK 15 APRIL

INHOUDSOPGAVE

- 1 : Van de Redactie
- 2- 4 : Programma
- 4-10 : Bestuursmededelingen
- 11-12 : Het gezicht van de Vogelwerkgroep
- 12 : Oproep herstel Gierzwaluwwand
- 15-18 : Herfsttrek van Kraanvogels over het Gooi en de Vechtstreek in 1988
- 19-20 : Excursie Flevopolder dd 26 november 1988
- 20-22 : Wandelexcursie Huizerpier en Gooimeer 11 december 1988
- 22-24 : Ontvangen literatuur
- 24-26 : Veldwaarnemingen

VAN DE REDAKTIE

MEDEWERKERS VOOR BROEDVOGELINVENTARISATIES GEVRAAGD

De subgroep Avifauna heeft het plan om dit jaar weer een aantal broedvogel-inventarisaties uit te voeren. Er wordt gedacht aan een weidevogelonderzoek, gierzwaluw-inventarisaties samen met de projectgroep Gierzwaluw, en aan een broedvogelonderzoek in het landgoed Einde-Gooi.

Bij voldoende aanmeldingen kunnen ook nog wat kleine terreinen worden geïnventariseerd. Op de werkgroepavond van de subgroep Avifauna zullen de inventarisaties worden toegelicht.

Degenen die als inventarisator willen meedoen kunnen zich opgeven bij Adri Vermeule, tel. 035-857492.

Ook leden die het inventariseren nog moeten leren kunnen zich aanmelden.

---+---+---

PROJECTGROEP GIERZWALUW

Een nieuw geborene in het vogelwerkgroepnest

Dick A. Jonkers

Eind oktober 1988 is de 'Projectgroep Gierzwaluw' opgericht. Aanleiding hiertoe was het gegeven dat de bescherming van de soort maar niet van de grond wilde komen om de eenvoudige reden dat het teveel werk voor één persoon was.

Als eerste werd een stuurgroep geformeerd. Harry Moerman, de auteur - tevens contactpersoon - , Han de Soete en Willem Weitjens hebben daar zitting in. Daarna werden personen benaderd om als coördinator voor een gemeente op te treden.

Het jaarverslag 1981-1988 (inmiddels in De Korhaan gepubliceerd) en het rapport 'Redt de Gierzwaluw' is aan de voorzitter van het Gewest Gooi- en Vechtstreek aangeboden. Alle burgemeesters in het werkgebied ontvingen eveneens deze publikaties. Aan hen werd verzocht een contactpersoon aan te wijzen. Ook werden architecten, aannemers, renovatiebureau's en woningbouwstichtingen benaderd.

Op verscheidene plaatsen zullen speciale gierzwaluw dakpannen worden gelegd. Van de vogelwerkgroepleden wordt verwacht dat zij meewerken aan gierzwaluw-inventarisaties, broedplaatsen doorgeven en bij bedreiging van broedplaatsen dit onmiddellijk melden.

---+---+---

BERGEENDGEGEVENS 1989

Het verslag van de Bergeendtelling 1988 zal naar verwachting verschijnen in Korhaan nr. 2, 1989. Nagenoeg alle gegevens zijn binnen en met de uitwerking is begonnen.

Zoals reeds bekend gemaakt is op de Avifaunavergadering op 24 oktober 1988 zullen van het komend broedseizoen weer alle gegevens van broedgevallen worden verzameld. De nadruk zal gelegd worden op die gebieden waar de hoogste dichtheden zijn aan te treffen, te weten: Laarder Wasmeer, 's-Gravelandse landgoederen en de landgoederen tussen Naarden en Huizen. De gegevens kunt U weer op waarnemingskaartjes doorgeven aan Jos de Jonge (adres achterin de Korhaan) en aan:

A.J. van Klaveren, Berkenhof 3, 1241 VP Kortenhoeve.

---+---+---

PROGRAMMA

- Donderdag 23 febr. Lezing over de Waterral.
 "Meer gehoord dan gezien. Schuw en veelal 's nachts aktief." Althans, dat staat in de boeken, als wij het hebben over de Waterral (*Rallus aquaticus*).
 Over deze watervlugge en aan ondiep water gebonden vogelsoort zal de heer G.H.J. de Kroon uit Gorinchem deze avond een lezing met dia's houden.
 De heer de Kroon, die de Waterral gedurende 20 jaar bestudeerd en geobserveerd heeft, zal ons een beeld schetsen van de Waterral in relatie tot de leefomgeving en de gedragingen, evenals de verspreiding van de Waterral in het algemeen en in Nederland, de leeftijd, de voedselkeuze en de verplaatsingen in verband met de seizoenswisselingen.
 Vele bijzonderheden zullen de revue passeren, gelardeerd met prachtig illustratiemateriaal.
 De lezing wordt gehouden in de Goede Herderkerk, Simon Stevinweg 146 te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.
- Zondag 26 febr. Ochtendexcursie Arkemheensepolder.
 We verzamelen om 8.00 uur op het Oosterspoorplein in Hilversum. Excursieleider Adri Vermeule.
 Eventueel laarzen en wat te eten en te drinken meenemen.
- Vrijdag 3 mrt. Avondwandelexcursie rondom Kasteel Groeneveld te Baarn.
 We verzamelen om 21.00 uur voor het Kasteel, Uw auto kunt U naast het Kasteel op de parkeerplaats parkeren.
- Zaterdag 11 mrt. Ochtendwandelexcursie Naarderbos en omgeving.
 We verzamelen om 7.00 uur bij de patattent aan het begin van het Naarderbos.
 U kunt als volgt in het Naarderbos komen, met de auto richting Lelystad net voor de Hollandsche Brug de afslag Muiderberg, aan het eind van de afrit rechtsaf. De patattent is direkt aan Uw linkerhand.
 De excursie staat onder leiding van Adri Vermeule.
- Donderdag 16 mrt. Jaarlijkse Algemene Ledenvergadering.
 Na het huishoudelijk gedeelte van de vergadering zal Carla Holzenspies vertellen over haar ervaringen met Kauwtjes. Ook zal zij een aantal ziektebeelden van vogels om het huis behandelen. Deze kennis heeft zij opgedaan in de tijd dat zij een vogelhospitaal aan huis had.
- Maandag 27 mrt. Deze 2de Paasdag gaan we fietsen door de Eempolders.
 We verzamelen om 8.00 uur bij het raadhuis van Eemnes.
 De excursieleiders zijn; Ronald Sinoo en Rick van den Akker.
 Trek warme kleren aan, en neem wat te eten en drinken mee.
- 7-8-9 apr. Voorjaarsweekend Ameland.
 Wilt U mee naar dit Vogelrijke eiland, neem dan zo snel mogelijk telefonisch en/of schriftelijk contact op met Joke, Dotterbloemln.39, 3742 ED Baarn, 02154-18804. En maak de beraamde kosten van f70,- over op giro nr. 2529179 t.n.v. penm. VWG 't Gooi e.o. Slauerhoffstr. 6 Weesp, met vermelding Voorjaarsweekend Ameland.

Opgave en betaling dienen voor 1 maart 1989 uiterlijk binnen te zijn, (op girorek. van de VWG. gestort) zo niet dan is deelname aan het weekend uitgesloten!

Bij onvoldoende aanmeldingen wordt het bedrag met f10,- verhoogd!

We verzamelen op het Oosterspoorplein (achterkant station Hilversum) om 15.00 uur.

Wil iedereen die niet naar het Oosterspoorplein komt dit meteen doorgeven aan Joke, en neemt u een auto mee dit ook graag even vermelden, dit i.v.m. mensen die niet in het bezit zijn van een auto en graag mee willen rijden naar Holwerd vanaf het Oosterspoorplein.

We kamperen in de kampeerboerderij "De Westhoek", in Buren Meenemen; Verrekijker, slaapzak, handdoek+washand, thermoskannetje voorzien van uw naam op de kan en op de deksel, warme kleding, muts, wanten, regenkleding, laarzen, brood voor vrijdagavond en zaterdagmorgen.

De boot vertrekt voor zover nu de tijden nog geregeld zijn vanaf Holwerd om 19.30 uur.

Men dient ruim (3/4 uur van te voren) aanwezig te zijn bij de haven, dit i.v.m. de kaartverkoop (kortingskaart).

- Maandag 10 apr. Werk-kontaktavond.
Om 20.00 uur bent u weer van harte welkom in de Godelinde scholengemeenschap te Naarden.
- Donderdag 27 apr. Op deze laatste lezing van het seizoen zal de heer Binsbergen uit Rijswijk ons alvast een beetje in een vakantiestemming brengen. Om 20.00 uur in de Goede Herderkerk, Simon Stevinweg 146 te Hilversum, begint de heer Binsbergen met zijn verhaal over Mallorca. Naast dia's van vogels op de voorjaarsstrek (april/mei) van onder andere Steltkluut, Monniksgier en Visarend zal hij ook plaatjes tonen van het landschap en van orchideeën.
- Zaterdag 29 apr. Wandelexcursie door Duin en Kruidberg (Haarlem-Zandpoort)
Wilt U mee met deze excursie, geef u zo snel mogelijk op telefonisch en/of schriftelijk, er kunnen maar 25 mensen mee.
Excursieleider is Frans de Boer, boswachter van dat mooie duingebied.
Uw lidmaatschapsbewijs van Natuur Monumenten moet u meenemen, en de kosten zijn f2,- per persoon.
- Zaterdag 6 mei Wandelexcursie Oppad en Kromme Rade.
We verzamelen om 6.30 uur bij het begin van het Oppad. U kunt dit bereiken door vanaf de Vreelandse weg de brug over te gaan richting 's Graveland, daarna direkt weer de eerste brug links over, iets rechtdoor en daar is het Oppad.
De excursie staat onder leidng van Rick en Inge van den Akker.
- 19-20-21 mei Zelfverzorgings kampeer weekend in Zuid Limburg.
We kamperen weer op camping Oosterberg, Julianastr.25 te Epen.
We maken er een wandelweekend van, dus wie meegaat, moet goed kunnen wandelen.

Opgeven, zo snel mogelijk, vermeld u er bij of u in het bezit bent van een tent ja of nee, en probeer onderling anders alvast iets te regelen wat dat betreft.

Voor 1 maart opgeven telefonisch en /of schriftelijk bij Joke.

Meenemen; tent , laarzen, regenkleding, kampeeruitrusting, thermoskan, verrekijker, kampeerbewijs.

Het is een zelfverzorgingsweekend, dus U zorgt zelf voor Uw eigen eten.

Kosten; tent f2,-, auto f2,-, f3,50,- per persoon p.d.

Vertrek op vrijdag 19 mei om 13.00 uur vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum. Hoe bereikt u de camping in Epen, Vanaf Hilversum via Utrecht en Eindhoven richting Maas-tricht aanhouden tot aan de afslag Aken, afslag Sijpeveld. Richting Gulpen/Vaals, Gulpen aanhouden tot afslag Mechelen. In Mechelen richting Epen aanhouden.

In Epen (na de scherpe bocht) eerste weg rechts, na de kerk omhoog (JULIANAstr.). Bij het Golden Tulip Hotel naar links, de camping oprijden.

Zaterdag 3 juni Fietsexcursie langs de Vecht.

We verzamelen bij de Kartonfabriek van Meurs om 7.00 uur. Meenemen; brood en drinken voor de hele dag, evt. regen-kleding en bandenplak spul.

29-30/9 1/10 Na jaarsweekend Ameland

BESTUURSMEEDEDELINGEN

Nieuwe leden:

Mw.A.Berkeljon	Bakkerstraat 50	1221 GX	Hilversum
L.Bonhoffer	Egelantierstraat 12	1241 ED	Hilversum
P.J.Hegenbart	Lijsterbeslaan 38	1231 XX	Loosdrecht
P.W.J.Lentjes	Esdoornstraat 13	3434 CD	Nieuwegein
Mw.Ph.S. La Maitre	v.Goyenlaan 37	3764 XC	Soest
Mw.G.R.Poot	's-Gravelandseweg 39	1217 EH	Hilversum
C.Linning	idem	idem	(huisgen.)

Adreswijzigingen:

Mw.B.van Bladeren	Kapittelweg 354	1076 XW	Amsterdam
A.G.M.v.d.Hanenberg	Olympiakade 45	1315 KD	Almere-Stad 03240-43427
R.Kloosterman	Beeldhouwerpad 84		Kortenhoef
T.Loohuizen	Moeraszegge 8	1273 HA	Huizen 02152-68779
R.P.H.van Maanen	Bever 25	1213 EG	Hilversum
N.Rempe	v.Ostadelaan 25	1200 BS	Hilversum
N.J.N. 't Gooi	Postbus 1729		
Vogel Natuurw.Zd.Flevoland,			
p/a J.Boshuizen	Rozenwerf 106	1355 AK	Almere-Haven
Mw.E.M.Mulder-Eenjes	Pr.Fred.Hendriklaan 6	1411 GA	Naarden

Opgezegd:

E.Lam	Deventer
Mw.M.van Neerijnen	Naarden

Afgevoerd ivm kontributie-achterstand:

R.de Beer	Laren
E. v.Have	Ankeveen
H.Schram	Eemnes

BETALING CONTRIBUTIE 1988 en 1989

24 leden hebben hun contributie voor 1988 nog niet overgemaakt en wij verzoeken hun dit alsnog vóór 1 maart 1989 te doen. Indien wij op die datum uw contributie niet ontvangen hebben, dan nemen wij aan dat u op het lidmaatschap van de Vogelwerkgroep geen prijs meer stelt en wij zullen u dan als lid royeren.

Onnodig te zeggen, dat wij van deze leden wél een briefje verwacht hadden!

Wat de betaling van de contributie voor 1989 betreft: Mag ik alle leden herinneren aan artikel 7 van ons Huishoudelijk Reglement, waarin staat, dat betaling van de contributie vóór de jaarlijkse algemene ledenvergadering dient te geschieden?

Bij voorbaat dank.

Bep Dwars.

AGENDA ALGEMENE LEDENVERGADERING

16 maart 1989 Goede Herderkerk Simon Stevinweg Hilversum

- 1 Opening en ingekomenstukken
- 2 Vaststelling van het verslag van de algemeneledenvergadering 24 maart 1988
- 3 Goedkeuring Jaarverslagen Secretaresse en Subgroepen

a. Secretaresse	e. Eempolders
b. Avifauna	f. Korhaan
c. Excursies	g. Propaganda
d. Cursus	h. Nestkasten

Bovengenoemde verslagen zijn elders in deze Korhaan afgedrukt

- 4 Bespreking financieel beleid
a. Verslag kascommissie	d. Decharge Penningmeesteresse
b. Vaststelling rekening 1988	e. Benoeming kascommissie
c. Vaststelling begroting 1989	

- 5 Bestuursverkiezingen

voorzitter	: Jacques Meijer	- herkiesbaar
penningmeesteresse	: Laurian Mudde	- herkiesbaar
sbg. Avifauna	: Adri Vermeule	- herkiesbaar
sbg. Cursus	: Yves Vogel	- herkiesbaar
sbg. Eempolders	: Rob Kole	- herkiesbaar
sbg. Excursies	: Joke van Velsen	- herkiesbaar
sbg. Korhaan	: Henk Hardon	- niet herkiesbaar

Tegenkandidaten kunnen tot het begin van de vergadering worden voorgedragen (statuten art.10:4)

Voor de subgroep Korhaan stelt Wim Duurland zich beschikbaar

- 6 Rondvraag
- 7 Sluiting

Na de pauze : ZIE PROGRAMMA ELDERS IN DIT NUMMER

jaarverslag van de secretaresse over 1988

<u>Ledenbestand per 31-12-1988:</u>	gewone leden	419
	huisgenootleden	67
	ereleden	4

Bestuur

Het bestuur werd gevormd door:

voorzitter	: Jacques Meijer
secretaresse	: Marijke de Graaf
penningmeesteresse	: Laura Mudde
subgroep Avifauna	: Adri Vermeule
subgroep Eempolders	: Rob Kole
subgroep Nestkasten	: Dick Jonkers
subgroep Excursies	: Joke van Velsen
subgroep Korhaan	: Henk Hardon
subgroep cursus	: Yves Vogel
subgroep Propaganda	: Rick v.d. Akker
algemeen lid	: Bep Dwars- van Achterberg

Het bestuur vergaderde zes maal.

De volgende activiteiten werden ontplooid:

- Het huishoudelijk reglement is aangepast
- Betaling voor weekeinden e.d. lopen nu via rekeningen ten name van de vogelwerkgroep.
- Er is een vervolgcursus van start gegaan. Zes avonden en vijf excursies. Het doel van de cursus is om leden meer praktische kennis bij te brengen en zo een actief ledenbestand te kweken.
- Er is een Gierzwaluwenproject van start gegaan. Een tweetal rapporten is aan de gewestvoorzitter aangeboden en per gemeente hopen wij op nauwe contacten over eventueel te plaatsen Gierzwaluw dakpannen.
- Er is een enquête gehouden onder de Gooise groene groepen om te peilen of er behoefte bestaat aan een eigen ruimte.
- Er wordt gezocht naar een Kontaktpersoon natuurbescherming die zich namens de vogelwerkgroep bezig gaat houden met natuur- en milieubescherming.
- De vereniging is lid geworden van de Vereniging Leefmilieu.

Kontakten met andere organisaties

- 1.Contact Milieubescherming Noord-Holland: diverse overlegavonden bijgewoond.
- 2.Landinrichtingscommissie Eemland: via overleggroep Eemland i.v.m. ruilverkaveling.
- 3.Ministerie van Landbouw en Visserij/consulent Natuur, milieu en Faunabeheer i.v.m. knobbelzwanen- en huiszwaluwenonderzoek.
- 4.Vereniging Leefmilieu, het Gooi en Vechtstreek en omstreken: Bijwonen van vergaderingen en het ondersteunen van acties voortvloeiend uit het lidmaatschap van de vereniging.
- 5.Stichting Gooisch Natuurreservaat: commentaar op beheersplan.
- 6.Natuurmonumenten: met betrekking tot observatiehut Ankeveen en trektellingen Corversbos.
- 7.Rijkswaterstaat directie Noord-Holland: vogelinventarisatie overzicht beheersgebieden.
- 8.Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland: deelname vergadering en Noord-Hollandse vogeldag.
- 9.SOVON: diverse onderwerpen met betrekking tot inventarisaties en tellingen.
- 10.Staatsbosbeheer Noord-Holland: in verband met vergunningen.
- 11.Ministerie van Financiën, Dienst der Domeinen: vergunningen tellingen.
- 12.Stichtse Milieufederatie en Stichts Landschapsbeheer: i.v.m. cursus persberichten. Jaarvergadering bezocht.
- 13.Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels: o.a. actie stop jacht op onschadelijke vogelsoorten.

Ledenavonden

Er werden zes lezingen/dia-avonden georganiseerd die zich over het algemeen in een grote belangstelling mochten verheugen.

Rick v.d. Akker hield zich met de organisatie van de avonden bezig

Bibliotheek

De ontvangen literatuur werd verwerkt door Bep Dwars en Leny Reddingius. Laatstgenoemde stelde ook de inhoudsoverzichten t.b.v. de Korhaan samen. De uitleen werd verzorgd door Bep Dwars en Adri Vermeule.

Marijke de Graaf

Jaarverslag 1988 van Subgroep Avifauna

A.P.Vermeule

Door de subgroep Avifauna werden in 1988 twee bijeenkomsten gehouden namelijk op 11 januari en 24 oktober.

Deze avonden werden goed bezocht. de werkavonden werden minder goed bezocht door gebrek aan werk of coördinatie? Het waarnemingsarchief werd bijgehouden. Jos de Jonge verzorgde zoals altijd, weer de bekende "veldwaarnemingen" in de Korhaan.

De jaarlijkse SOVON bijeenkomst werd ook dit jaar door veel van onze leden bezocht. Ook de Noordhollandse vogeldag werd door ons bezocht.

In 1988 werden de volgende tellingen verricht:

-PTT-tellingen: Zuiderheide (P.v.d.Poel)

's-Graveland (A.P.Vermeule)

's-Gravelandse Landgoederen (N.J.Dwars)

Oostermeent (R.v.Beusekom)

-Vogeltekpost Corversbos Fred van Klaveren.

-Broedvogelmonitoringprojekt(BMP): A.P.Vermeule, P.v.d.Poel en R.v.Beusekom

-Oeverzwaluwen: Coördinator: H.E.Disselkoen en C.Westeneng.

-Huiszwaluwen: Coördinator: R.Kole.

Midwinter water-en stootvogeltelling: Coördinator W.Duurland.

-Maandelijkse Gooi en Eemmeer watervogeltelling: Coördinator A.P.Vermeule

-Knobbelzwanen telling: Coördinator F.v.d.Weijer.

-Maandelijkse gantzellingen: Coördinator B.Dwars.

-Bergeenden onderzoek: Coördinator Fred v.Klaveren.

De volgende broedvogelinventarisatie werd verricht. Corversbos; Coördinator A.P.Vermeule.

Ook werd er een vervolgcusus gestart, + 50 deelnemers.

Coördinator en medewerkers: Rick v.d. Akker, Yolande Bosman, Dick Jonkers, Fred v. Klaveren, Ronald Sinoo, Adri Vermeule.

Jaarverslag Subgroep Eempolders 1988

Rob Kole

De leden van de Subgroep Eempoldertellingen hebben in het afgelopen jaar (1988) weer regelmatig de twee-wekelijksetellingen uitgevoerd. De tellingen zijn dus weer traditiegetrouw doorgegaan.

De telgegevens van de jaren 1985, 1986 en 1987 zijn inmiddels verzameld op overzichtslijsten. Deze lijsten geven behalve de totale aantallen onder andere ook de gemiddelde aantallen. Deze gegevens zullen beschikbaar zijn in het archief.

Aan het eind van het jaar gaf Jessie Van Leyden, die al sinds de beginjaren veel werk voor de subgroep heeft gedaan, te kennen dat zij met het versturen van de roosters wilde stoppen.

Ik wil haar hierbij namens de leden van de subgroep nog hartelijk bedanken voor het werk dat zij voor de groep heeft verricht.

In de loop van het jaar zijn er helaas enkele leden gestopt met het telwerk, maar wij konden gelukkig toch ook weer enkele nieuwe leden begroeten. Toch is het totaal aantal leden van deze Subgroep wat afgenomen, dus nieuwe tellers zijn zeker welkom. Zeker nu de ruilverkaveling in deze polders in de uitvoeringsfase gaat komen, is het goed de ontwikkeling te blijven volgen.

Er zal zeker meer verstoring en onrust komen. (Hoewel het nog wel een poosje zal duren voor de eerste nieuwe boerderijen geplaatst zullen worden, zullen er in 1989 toch al wel werkzaamheden gestart worden. Men begint bijvoorbeeld dit jaar al met de aanleg en verbreding van enkele wegen).

Er zijn nog enkele telformulieren van het afgelopen jaar en zelfs enkele van 1987 die nog niet zijn opgestuurd. Ik verzoek daarom iedereen nog eens goed te controleren of men nog in het bezit is van gegevens die nog niet zijn doorgegeven.

Jaarverslag 1988 Subgroep Excursies

Joke van Velsen

In het afgelopen jaar werden er 20 excursies georganiseerd, te weten:

- 3 dagexcursies; waaronder een ganzenexcursie
- 2 fietsexcursies; die weer veel belangstelling trokken
- 1 avondexcursie; dit was weer de traditionele uilenexcursie op het landgoed Groeneveld
- 12 ochtendexcursies; die steeds meer belangstelling trekken
- 2 weekenden; op het waddeneiland Terschelling. Op beide weekenden waren 50 à 60 leden aanwezig. Het weer werkte opnieuw uitstekend mee, zodat we het weer fantastisch hadden.

Alle excursieleiders weer hartelijk bedankt voor jullie geweldige inzet.

Jaarverslag 1988 van de Subgroep Cursus

Zoals we al vele jaren gewend zijn, werden ook dit jaar weer de voor- en najaars cursussen "vogelherkenning" gehouden in Bussum.

Duidelijk zijn er nog velen die iets meer willen weten over de vogels in ons eigen land, want niet minder dan 120 cursisten hebben met enthousiasme aan de lesavonden en de excursies meegedaan.

In totaal gaven 12 mensen zich op als lid van de V.W.G.

R.v.d.Akker, Y.Boman, E.Disselkoen, C.Holzenspies, I.v.d.Akker-Karsemeijer, A.van Klaveren van Oord, F.van Klaveren, P.v.d.Poel, L.Reddingius, R.Sinoo en Y.Vogel.

Jaarverslag van de Subgroep Korhaan

Henk Hardon en Wim Duurland

Zoals de laatste jaren gebruikelijk, zijn er ook in 1988 weer vijf afleveringen van de Korhaan verschenen.

Ondanks dat de aanvoer van de kopij soms wat stroef verloopt, is het aantal pagina's toch weer gestegen tot 142, waarmee we weer terug zijn op het peil van 1985. (In 1986 en 1987 waren het respectievelijk 119 en 134 pagina's).

De illustraties kwamen dit jaar uit handen van Corrie van de Baan, Fred van Klaveren, W.Kraak en Ronald Sinoo, alsmede een mooie foto van een Sperwer door Ineke Wiegel-Kessel.

Gaarne bedanken wij al degenen die meegewerkt hebben aan het tot stand komen en de verzending van de jaargang 1988.

Jaarverslag Subgroep Propaganda

Rick van den Akker

Dit jaar heeft de Vogelwerkgroep op stands gestaan in Blaricum, Huizen, Hilversum en 's-Graveland.

Naast het geven van informatie over de Vogelwerkgroep hebben we op die stands ook het boek; "Vogels tussen Vecht en Eem" verkocht.

Tevens is het boek verkocht op de Noordhollandse Vogeldag en de SOVON dag te Ede.

Ook volgend jaar willen wij doorgaan met ons te presenteren op diverse stands. Dit willen wij echter anders gaan doen, daar de respons in enkele plaatsen het afgelopen jaar tegenviel.

Dit kan echter niet zonder de hulp van onze leden.

Iedereen die het afgelopen jaar heeft meegeholpen wordt hartelijk bedankt.

Jaarverslag Subgroep Nestkastonderzoek

Dick A. Jonkers

Nadat zelfs een jaarverslag op de vorige algemene ledenvergadering ontbrak leek het eind van de subgroep nabij.

ook bij de controleurs scheen de motivatie om door te gaan gering.

Door iedereen op te peppen volgde een opleving en er werden zelfs ruim 700 nestkasten in 1988 gecontroleerd. Contact houden met de controleurs d.m.v. zogenaamde nieuwsbrieven, waarvan er vier verschenen leverde resultaat op. Het enthousiasme herleefde en oude gegevens konden boven water worden gehaald. daardoor was het alsnog mogelijk een nestkastverslag te publiceren dat de periode 1984-1988 beslaat. We zijn dus weer helemaal bij. Het grootste deel van de gegevens is tegelijkertijd op jaarstaten en/of nestkaarten van de Landelijke Werkgroep Nestkastonderzoek van SOVON overgezet en doorgestuurd. Eind november werd een contactavond gehouden, waarop onder andere de weg die het nestkastonderzoek verder moet inslaan aan de orde kwam.

Voor het volgende jaar worden nog enkele controleurs voor terreinen gezocht als vervanging voor medewerkers die verhuisden of geen tijd meer hadden.

Kortom er is weer een levenskrachtige subgroep die zinvol nestkastonderzoek wil gaan uitvoeren.

BALANS PER 31 december 1988

1	KAPITAAL		201,82
2	INVENTARIS	4195,00	
3	AFSCHRIJVING INVENTARIS		3640,00
4	GIRO nr. 2529179 v.w.g.	11805,30	
5	GIRO nr. 2529179 plus	531,63	
6	GIRO nr. 5178253 avifauna	966,08	
7	KAS	416,00	
8	CONTRIBUTIE vooruitbet.1989		3907,50
9	DIVERSEN opbr.kalenders		540,00
10	RESERVERING INVENTARIS		2700,00
26	NOG TE BETALEN OVER 1988		3264,38
99	BATIG SALDO		3660,31
		<hr/>	
		17914,01	17914,01

RESULTAAT REKENING per 31 december 1988

3	AFSCHRIJVING INVENTARIS	683,00	
8	CONTRIBUTIE 1988		10036,50
9	DIVERSEN	296,53	
10	RESERVERING INVENTARIS (toevoeging winst)		300,00
11	AVIFAUNA VAN HET GOOI (uitgave boek)		2150,10
13	SUBSIDIES		870,00
14	LIDMAATSCHAPPEN	435,49	
15	LEDENADMINISTRATIE natuurmonumenten	701,80	
16	SECRETARIAAT	207,10	
17	BESTUURSKOSTEN	206,95	
18	LEDENAVONDEN	1337,52	
19	KORHAAN uitgave tijdschrift	4847,12	
20	BIBLIOTHEEK	150,20	
21	SUBGROEP AVIFAUNA	191,20	
22	SUBGROEP EEMPOLDERS	53,50	
23	SUBGROEP EXCURSIES	102,40	
24	SUBGROEP NESTKASTEN	262,78	
25	SUBGROEP PROPAGANDA	220,70	
26	B A T I G S A L D O	3660,31	
		<hr/>	
		13356,60	13356,60
		<hr/>	

BEGROTING 1989

Contributies/Giften		9750.--
Subsidies/bijdragen		500.--
overigen		200.--
Korhaan	5000.--	
Secretariaat	200.--	
Ledenavonden	1400.--	
lidmaatschappen	500.--	
Bibliotheek	250.--	
Bestuurskosten	200.--	
Subg. Avifauna	300.--	
Eempolders	100.--	
Excursies	150.--	
Propaganda	250.--	
Cursus	150.--	
Nestkasten	250.--	
Projekt Gierzwaluw	900.--	
	<hr/>	
	10.450.--	10.450.--
	<hr/>	

HET GEZICHT VAN DE VOGELWERK GROEP

Dick A. Jonkers

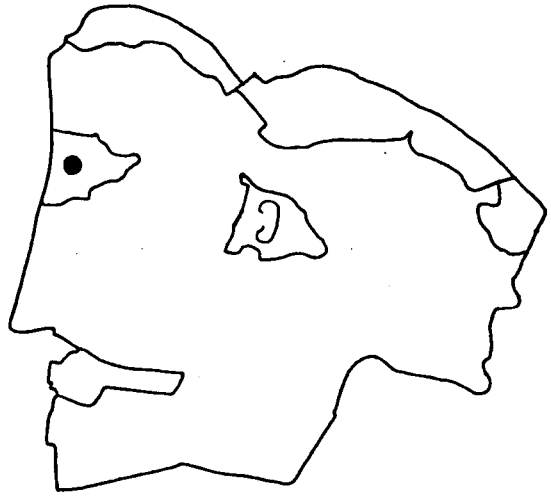
Dat de Vogelwerkgroep een eigen gezicht heeft en ook haar grenzen kent, wordt duidelijk uit de tekening.

Het zijn de grenzen van het werkgebied, de zintuigen worden gevormd door de grens van enkele onderzoekgebieden. Het gezicht is naar het westen gekeerd, waar de grote lijnen van het beleid op rijks- en provinciaal niveau worden uitgestippeld. Hoe het gezicht verder is opgebouwd en wat er aan natuurbescherming, -behoud en -beheer wordt gedaan is voor een deel

afhankelijk van de natuurbeschermingsorganisaties. Er is echter een grote druk van de gemeentelijke overheden met hun beleid, dat niet primair op de natuur gericht is. Hoe zal het gezicht er over vijftig jaar uitzien? Kaarsrechte lijnen en eenvormige vlakken of nog steeds een bont geschakeerd vlakkenpatroon? De vogelwerkgroep kan op haar manier een steentje bijdragen. Vandaar dat het achterhoofd, het informatiecentrum, naar het oosten is gericht. De wijzen kwamen uit het oosten. Die wijzen zouden voor wat de specifieke vogelbelangen betreft de leden van de vogelwerkgroep moeten zijn, die ruggesteun en ondersteuning moeten geven.

In hoeverre is dat de realiteit? De statuten geven aan waarvoor de WERKgroep, want dat is het, staat. Naar buiten toe heeft de vogelwerkgroep het gezicht van een actieve organisatie en dat is het ook. Buitenstaanders zien het beeld van actieve subgroepen en diverse activiteiten en vermoeden daarachter een groot aantal stuwende krachten. Wanneer we dit beeld gaan doorlichten blijkt, dat het gezicht bepaald wordt door een kleine groep leden die het met grote inzet en enthousiasme gestalte geven. Van de circa 500 leden zijn er 75 min of meer actief. De kern, die vaak in één of meer subgroepen of op meer dan één terrein voortdurend moet trachten de zaken draaiend te houden, wordt gevormd door nog niet eens de helft hiervan. Deze mensen zijn zwaar overbelast en menigeen heeft al eens de verzuchting geslaakt, dat het hem of haar teveel wordt. Als een aantal van hen er inderdaad de brui aan geeft, dan stort de werkgroep als een kaartenhuis in elkaar.

Een nadere analyse van het ledenbestand leert, dat ruim vijftig leden huisgenootlid is. Men kan niet of nauwelijks verwachten dat beide huisgenoten actief zijn, al zijn er wel uitzonderingsgevallen. Op grond van de deelname aan activiteiten zijn de leden in groepen te verdelen. Het grootste deel, naar schatting 300 leden, neemt nooit ergens aan deel. Zij zijn als donateurs te beschouwen die de financiële basis verschaffen. Een belangrijk gegeven, want geld is er altijd nodig. De overige leden vallen te onderscheiden in groepen die alleen maar de lezingen bezoeken, aan excursies deelnemen of op de weekeinden meegaan naar de eilanden of aan kampen deelnemen. Vooral de weekeindgangers vormen een grote groep. De faktor "gebrek aan tijd", die door veel leden als excuus wordt aangevoerd waardoor zij nergens aan kunnen meewerken, schijnt dan opeens geen rol meer te spelen. Sommige excursieleiders hebben dan ook wel eens het gevoel dat zij met een gezellige verzorgde reis voor een reisorganisatie bezig zijn. Als al deze leden nu eens twee uurtjes per maand ergens aan mee zouden werken dan zou dit al een lastenverlichting opleveren. De actieve groep, reeds eerder genoemd, neemt altijd wel aan één of meer van die vogelwerkgroepuitingen deel. Men kan zich afvragen waardoor het komt dat zo weinig leden actief zijn. Speelt drempelvrees wellicht een rol? Een groot aantal leden komt gewapend met de basis van de vogelcursus voor beginners in de werkgroep terecht. Zelfs al lopen deze leden enige jaren mee, dan schijnt nog niet de durf aanwezig om ergens aan mee te werken. Alleen de subgroep Eempolders, die veertiendaagse tellingen organiseert waarbij met groepjes vogelaars wordt geteld, heeft een grote aantrekkingskracht.

Het vermeende gebrek aan kennis is onderkend en er is een cursus, bestaande uit twee blokken, als vervolgcursus voor beginners en andere belangstellenden georganiseerd.

Er wordt ook aan een zgn. kadercursus gedacht om wat meer medewerkers te krijgen die de subgroepen helpen schragen.

Een behoeftepeiling onder alle leden ligt ook in het verschiet. We willen graag weten wat men wil en kan. Er zitten vast nog wel ergens onvermoede talenten tussen de leden. Van degenen die om een of andere reden geen bijdrage aan het werk van de vogelwerkgroep kunnen leveren is het fijn te weten waaraan zij behoefte hebben. Met ons allen kunnen wij er voor zorgen dat het gezicht een stevig gelaat wordt, gedragen door alle leden al naar gelang hun mogelijkheden.

Het bestuur, de subgroepen en de redactie van De Korhaan kunnen op de resultaten van de peiling hun beleid baseren en weten waar de grenzen liggen.

OPROEP VOOR HERSTEL OEVERZWALUWAND

Op zaterdag 4 maart a.s. zal de Vogelwerkgroep in samenwerking met de Stichting Gooisch Natuurreservaat herstelwerkzaamheden uitvoeren aan de Oeverzwaluwrand op het terrein de Warandebergen bij Blaricum.

De VWG roept hierbij haar leden op mee te helpen de broedgelegenheid van deze bedreigde vogelsoort te herstellen.

Plaats: Groeve Oostermeent, tussen de Verlengde Bergweg en de Randweg, tussen Blaricum en de Bijvanck (zie plattegrond).

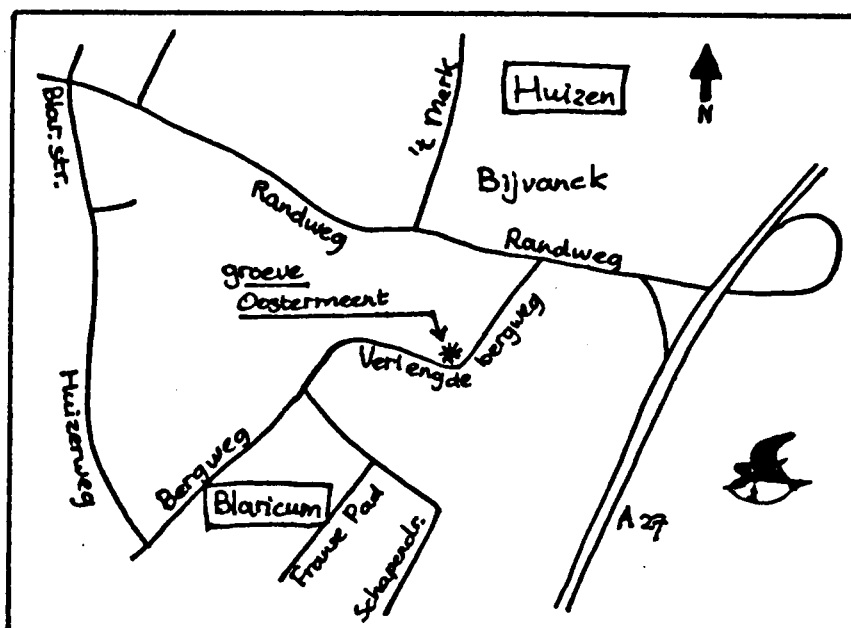
De werkzaamheden beginnen om 9.00 uur.

Meenemen: eten en drinken, werk- en regenkleding, laarzen evt.

Voor gereedschap wordt gezorgd.

Laten de omstandigheden het ons niet toe op deze dag het werk af te ronden, dan gaan we verder op 18 maart, ook om 9.00 uur.

Tot ziens op 4 maart!

HERFSTTREK VAN KRAANVOGELS OVER HET GOOI EN DE VECHTSTREEK IN 1988.

Alfred van Klaveren

Inleiding.

Reihalzend zagen we eind oktober op de telpost Corversbos uit naar Kraanvogels. Aanhoudende oostenwind en de wetenschap dat Kraanvogels in oktober en november boven ons land zijn waar te nemen vergrootten de kans op het zien van deze imponerende vogels. Verschillende leden van de VWG had ik reeds op deze feiten geattendeerd en hen gevraagd naar Kraanvogels uit te kijken. Een half uur na het beëindigen van de herfsttrektelling van 26 oktober werd een groep van 100 Kraanvogels boven Kortenhoeve waargenomen, komend uit noord-oostelijke richting. Als we nog een half uur langer op de telpost waren gebleven.....

Intussen heb ik direkt laten weten dat ik de waarnemingen van 1988 wilde verzamelen. Langzaam druppelden de gegevens binnen. Na het ontvangen van de laatste (?) waarnemingen in januari 1989 bleek pas hoe omvangrijk de herfsttrek van Kraanvogels over ons werkgebied is geweest. Van alle waarnemingen werden plaats, aantal, tijd en vliegrichting genoteerd. Zonodig werden nadere gegevens van de groepen verzameld. Alle groepen Kraanvogels zijn op kaart ingetekend. Daarna werd gekeken welke waarnemingen betrekking hadden op dezelfde groepen, om zo dubbeltellingen te vermijden. Hierdoor is op verantwoorde wijze een totaalbeeld ontstaan van de herfsttrek van Kraanvogels over ons werkgebied. Zonder deze gegevens had dit verslag niet gemaakt kunnen worden. Daarom wil ik hierbij alle waarnemers en andere leden, van wie ik gegevens gekregen heb, heel hartelijk danken.

Weersinvloeden tijdens de trekperiode.

Bepaalde weersomstandigheden tijdens de periode dat Kraanvogels langs of over de oostgrens van ons land trekken kunnen verantwoordelijk zijn voor een westwaartse verschuiving van de trekbaan. (Glutz von Blotzheim 1973, SOVON 1987). Zo werden in 1982 tijdens oostenwind, gecombineerd met mist, in heel Nederland, maar ook in ons werkgebied grote aantallen waargenomen (van Klaveren 1983, SOVON 1987).

In de herfst van 1988 verliep het weerbeeld als volgt. Vanaf 14 oktober kwam de wind uit oostelijke richting. Eerst uit O tot NO, vanaf 18 oktober uit O tot ZO en na 22 oktober voornamelijk uit ZZO. De wind nam af van krachtig op 16 en 17 oktober tot zwak van 20 tot 24 oktober. Op 25 oktober was de wind matig ZZO. 'sNachts stond de maan vol aan de hemel. Hoewel het tijdens deze dagen voornamelijk 'smorgens heilig tot nevelig kon zijn, was er geen sprake van mist. Op 26 oktober kwam de wind nog steeds uit de richting ZO tot ZZO, maar was hij toegenomen tot vrij krachtig. Na 26 oktober draaide de wind naar W tot NW en nam in kracht toe. Desondanks werden er nog tot en met 29 oktober groepen Kraanvogels boven het werkgebied waargenomen.

Begin november werd het weerbeeld bepaald door een korte, actieve oostelijke stroming met nachtvorst en een zwakke ZO-wind. Op 5 november draaide de wind naar ZW. Deze wind hield aan tot in de derde week van november.

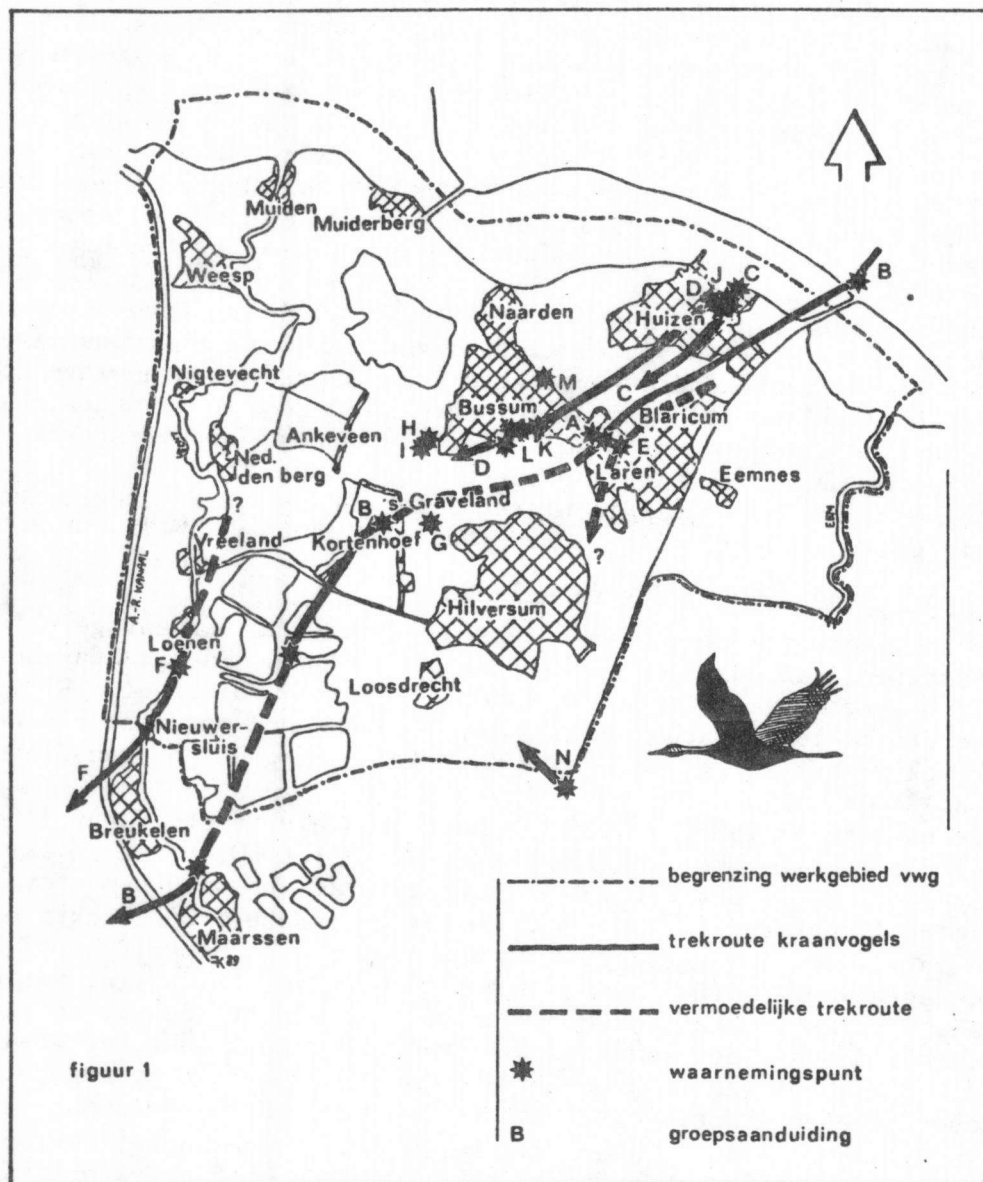
De relatief sterke doortrek van Kraanvogels over ons werkgebied viel samen met een koude-inval in Noord-Europa, gecombineerd met een overwegend ZO-wind. Op 25 oktober werden de eerste Kraanvogels boven het Gooi waargenomen. De laatste waarneming op 14 november, in het uiterste zuiden van ons werkgebied, werd onder iets andere weersomstandigheden gedaan. Welke rol de westelijke wind hierin gespeeld heeft is onduidelijk, maar waarschijnlijk zijn ook deze Kraanvogels door de voorafgaande oostenwind in westelijke richting afgeweken van de gebruikelijke route.

Waarnemingen.

Het overgrote deel van de Kraanvogels is gezien op 26 oktober. Om dubbeltellingen te vermijden is het tijdstip van elke waarneming, de groepsgrootte en de vliegrichting erg belangrijk. Het heeft veel moeite gekost om bij alle waarnemingen de meest noodzakelijke gegevens te krijgen, dit omdat de gegevens

van de doorgegeven waarnemingen niet altijd compleet waren. Uiteindelijk levert dit het trekpatroon op volgens figuur 1. In totaal werden bijna 1.000 exemplaren boven het werkgebied waargenomen, verdeeld over 14 groepen. Uit de periode van 25 oktober tot en met 6 november zijn in totaal 23 waarnemingen bekend geworden.

De eerste groep (A) op 25 oktober bedroeg ca. 20 ex., vliegend over Laren. Van 26 oktober werden in totaal 15 waarnemingen bekend. Aan de hand van de gegevens zijn de volgende trekroutes gereconstrueerd. De groepen worden aangeduid met een letter (zie ook figuur 1).

25-10	A	14.00 uur	20 ex	Laren	richting Z	(mmed.F.v.d.Weyer)
26-10	B	12.00 u.	100 ex	Stichtse Brug	r. ZZW	(F.Breek)
		12.03 u.	100 ex	Laren	r. ZZW	(F.v.d.Weyer)
		12.30 u.	100 ex	Kortenhoef	r. WZW	(L.Hartog)
		middaguur	100 ex	Loosdrecht	r. Z(ZW?)	(mmed.A.Vermeule)

Rond 13.00 uur werd een groep van ca. 120 ex. waargenomen boven Maarssen (J.Wolters). Daar de waarnemer niet zeker was van de waarnemingstijd en het aantal zou deze groep ook nog onder groep C kunnen vallen.

C	11.55 u.	130 ex	Huizen	r. ZW	(R.v.Beusekom)
	11.57 u.	130 ex	Huizen	r. ZW	(B.+J.Roor, G.Ros)
	12.00 u.	? ex	Huizen	r. ?	(O.Langendorff)

De laatste groep werd kort ná groep D (11.55 u.) waargenomen en heeft waarschijnlijk betrekking op bovenstaande waarnemingen van 130 exemplaren.

D	11.55 u.	155 ex	Huizen	r. ZW	(R.v.Beusekom)
					Deze groep werd kort vóór de waarneming van groep C gezien en geschat en kan mogelijk betrekking hebben op de volgende waarnemingen van 180 exemplaren.
	11.55 u.	180 ex	Huizen	r. ZW	(O.Langendorff = O.L.)
	12.15 u.	180 ex	Bussum	r. ZZW	(G.J.Brandjes)
	12.15 u.	60-70 ex	Bussum	r. WZW	(mmed.J.Ketelaar)

De laatste waarneming betreft waarschijnlijk een deel van groep D. Deze groep vloog zeer laag over de huizen en kon daardoor moeilijk worden gevolgd.

E	14.48 u.	100 ex.	Laren	r. ZZW	(F.v.d.Weyer)
F	14.45 u.	105 ex	Loenen	r. Z	(J.v.Wetten, mmed.D.Jonkers)
					Deze groep kan onmogelijk dezelfde zijn geweest als groep E, aangezien de waarnemers erg zeker waren over de waarnemingstijd. Groep F heeft hoogstwaarschijnlijk de route over de Vechtplassen vanaf de Hollandse Brug gevolgd.

G	23.30 u.	50-70 ex	's-Graveland	r. W	(J.Bakker, Nat.Mon.)
					De vogels van groep G vlogen in het maanlicht en konden daardoor worden geteld.

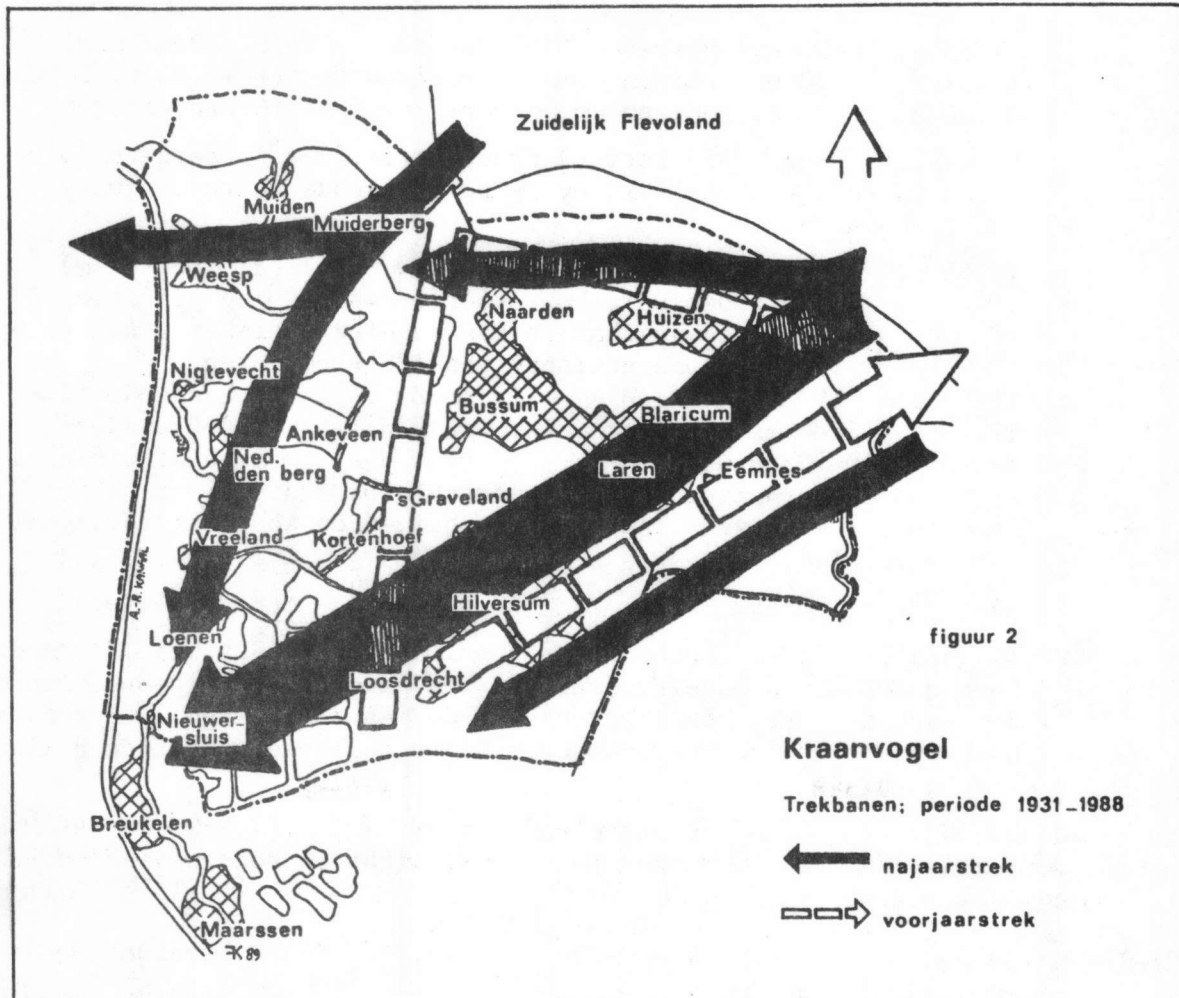
27-10	H	08.00 u.	28 ex	Hilv.Meent	r. ?	(H.Beentje, mmed.O.L.)
	I	08.10 u.	5 ex	Hilv.Meent	r. ?	(H.Beentje, mmed.O.L.)
28-10	J	15.00 u.	100 ex	Huizen	r. ?	(R.Langendorff, mmed.O.L.)

De twee volgende groepen werden 's-avonds waargenomen en konden niet worden geteld. De schattingen door de waarnemers geven dus bij benadering de aantallen weer.

	K	22.05 u.	50? ex	Bussum	r. ?	(G.J.Brandjes)
	L	22.45 u.	30? ex	Bussum	r. ?	(F.Rijnja, mmed.O.L.)
29-10	M	09.30 u.	50 ex	Bussum	r. ?	(Mw.Bast, mmed.O.L.)
14-11	N	09.00 u.	6 ex	Holl.Rading	r. NW	(Marra)

Uit bovenstaande waarnemingen blijkt hoe belangrijk het is de exacte tijd van waarnemen te noteren en de exemplaren binnen een groep zo goed mogelijk te tellen. Verder is door het vermelden van de vliegrichting de trekroute achteraf beter te reconstrueren. Zo'n reconstructie heeft in 1982 nauwelijks plaatsgevonden, waardoor een schatting van het totaal aantal doorgetrokken Kraanvogels achteraf heel voorzichtig moest gebeuren. In november 1982 bedroeg het aantal waargenomen Kraanvogels min. 406 ex., verdeeld over vijf dagen, van 4 tot en met 8 november. Het totale aantal waargenomen Kraanvogels in de herfst van 1982 bedroeg min. 440 ex. In de herfst van 1988 werden alleen al op 26 oktober min. 655 ex. boven het werkgebied waargenomen. Het totaal aantal Kraanvogels dat in het najaar van 1988 werd gezien bedraagt 864-974 exemplaren. Dit is twee maal zoveel als in 1982. In 1982 ging het echter om meer kleinere groepen, terwijl in 1988 juist een flink aantal grote groepen werd waargenomen (zie tabel).

Op 14 november werden zes exemplaren waargenomen tussen Maartensdijk en Hollandse Rading. Ze vlogen tamelijk laag, alsof ze gingen landen, in NW richting, richting vliegveld Hilversum (groep N). Aldaar werden ze niet pleisterend aangetroffen (mmed.Marra). Dit najaar werd in tegenstelling tot 1982 geen melding gemaakt van jonge Kraanvogels.

Wordt kraanvogeltrek over ons werkgebied traditioneel?

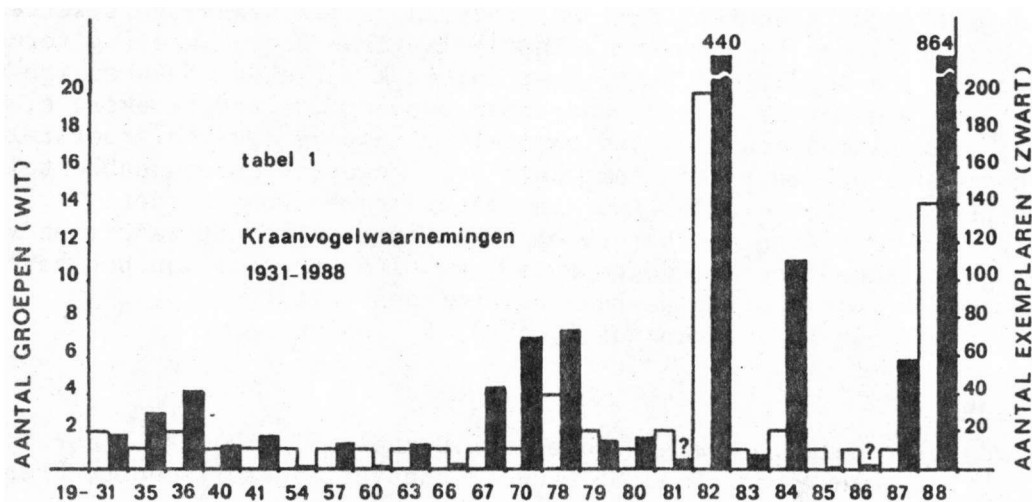
In figuur 2 worden de trekbanen weergegeven, zoals die aan de hand van waarnemingen vanaf 1931 bekend zijn geworden. De zwarte pijlen geven de routes aan die de Kraanvogels in het najaar volgden. De witte onderbroken pijlen stellen de trekbanen in het voorjaar voor. Deze trekbanen zijn geconstrueerd aan de hand van 106 waarnemingen vanaf 1931. Alle waarnemingen werden op kaart aangebracht en zijn uiteindelijk met elkaar verbonden, wat resulteerde in figuur 2. Bij de beschouwing van de zwarte trekbanen valt direkt de brede route over Blaricum en Hilversum op. Deze route, die loopt van de kust bij Huizen naar de Vechtplassen bij Loosdrecht en zuidwest gericht is, wordt gevormd door 58% van de waarnemingen. Vanaf 1940 is het aantal waarnemingen constant gebleven tot 1980 (gemiddeld 4 waarnemingen per decade). Voor de periode 1980-1988 bedraagt het aantal herfstwaarnemingen op deze route 34 (65% van het totaal over deze periode). Hoewel de toegenomen activiteiten van waarnemers ongetwijfeld een belangrijke rol heeft gespeeld in dit grote aantal waarnemingen, is hiervoor waarschijnlijk ook een andere oorzaak te vinden.

Hierover straks meer.

Ook het aantal waarnemingen van de westzijde van het werkgebied, over de Vechtplassen, is in de periode van 1980-1988 duidelijk toegenomen. Overigens zijn uit dit gebied géén waarnemingen van herfsttrek uit de periode vóór 1970 bekend! Alle waarnemingen stammen uit de tijd ná het droogvallen van Zuidelijk Flevoland (1968).

De toename van het aantal waarnemingen van de route Huizen-Loosdrecht heeft hierop ook zeer waarschijnlijk betrekking. De vogels kunnen nu over land hun tocht naar het zuiden vervolgen en hoeven niet meer terug te schrikken voor het water van de vroegere Zuiderzee en het IJsselmeer vóór de inpolderingen. Misschien is hier zelfs sprake van een blijvende verschuiving van de trekroute in westelijke richting?! Wanneer ook de waarnemingen uit de Flevopolders ieder jaar nauwkeurig worden verzameld kan hierin wellicht duidelijkheid gebracht worden.

Ook de routes langs de Gooimeerkust en vanaf de Eemmond onder Hilversum door, beiden vanaf 1931 bekende trekbanen, worden nu nog gebruikt, zij het in vrij beperkte mate (12% resp. 14% van alle herfstwaarnemingen). Doch ook hier is een lichte toename van het aantal waarnemingen te constateren, met name langs de oostzijde van Hilversum.

In tabel 1 worden het aantal waargenomen groepen (witte balkjes) en het aantal exemplaren (zwarte balkjes) uitgezet tegen het jaar van waarnemen. De vraagtekens staan voor 'snachts overvliegende groepen. Duidelijk is dat Kraanvogels niet ieder jaar werden waargenomen.

Tot 1978 evenwel. Na dit jaar werden tot en met 1988 elk jaar Kraanvogels gezien. Topjaren waren zonder twijfel 1982 en 1988. Ook is duidelijk te zien dat in 1978 een einde lijkt te zijn gekomen aan een reeks van een minimum aan waarnemingen (groepen). Werden tot 1978 zo om de drie jaar één of hooguit twee groepen waargenomen, vanaf 1978 hebben we ons vrijwel ieder jaar mogen verheugen in een groot aantal groepen. Hoe de herfsttrek in de komende jaren zal verlopen zullen we moeten afwachten. In hoeverre hier sprake is van een blijvend verschijnsel en/of welke invloed bepaalde weersomstandigheden hierop hebben wordt pas duidelijk wanneer de waarnemingen en de weerssituatie zorgvuldig worden geregistreerd.

Het aantal voorjaarswaarnemingen uit het werkgebied ligt beduidend lager (tabel 2). De terugtrek naar de broedgebieden geschiedt in betrekkelijk korte tijd en vindt, nog méér dan in het najaar, over de oostgrens van ons land plaats (Glutz von Blotzheim 1973, SOVON 1987). De voornaamste trekbaan over het werkgebied loopt over het zuidoosten van Hilversum, via Eemnes richting de Eemmond. Deze route lijkt tót 1970 meer in trek te zijn geweest dan dat ze tegenwoordig is. Meer recente waarnemingen komen uit het oostelijk Vechtplas-sengebied en het kustgebied tussen Muiderberg en Huizen. Desondanks zijn van de periode 1980-1988 slechts vier voorjaarswaarnemingen bekend. Terwijl het aantal najaarswaarnemingen is toegenomen, lijken de waarnemingen in het voorjaar juist af te nemen. Een oorzaak hiervoor is niet aan te wijzen. Dit zou landelijk onderzocht moeten worden.

Alle bekende waarnemingen (groepen) sinds 1931 en het maximum aantal waargenomen exemplaren worden vermeld in onderstaande tabel.

Tabel 2. Waarnemingen van de Kraanvogel per maand (1931 t/m 1988)

maand	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
aantal waarn.	-	4	11	7	5	-	1	2	4	24	23	5
aantal exempl.	-	264	221	31	8	-	6	14	64	1156	594	161

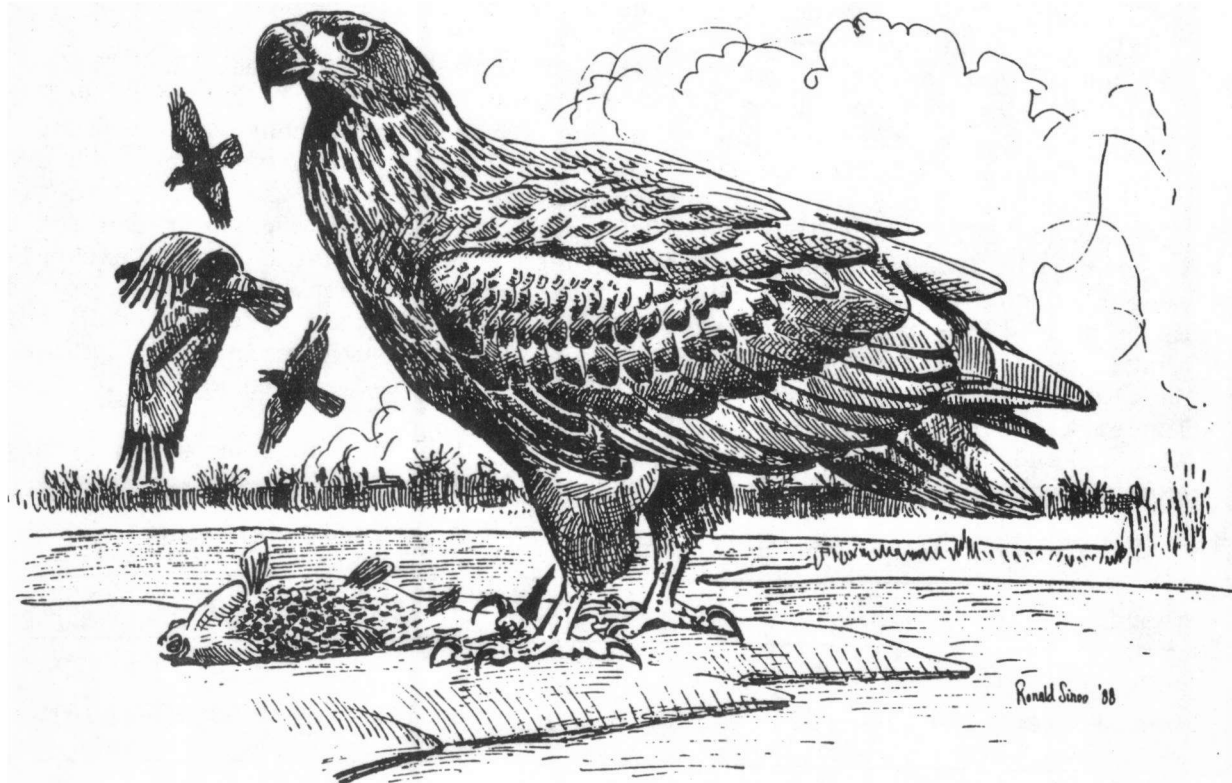
De huidige status van de Kraanvogel, doortrekker in zeer klein tot vrij groot aantal (d.i. tót 1000 exemplaren op één dag waargenomen; Van Klaveren in Jonkers et al 1987), blijft onveranderd.

Slot.

In de herfst van 1988 is boven het werkgebied van de VWG een groot aantal Kraanvogels waargenomen. Het totaal van deze herfst overtreft zelfs dat van het topjaar 1982, toen in Nederland grote aantallen Kraanvogels werden gezien. Bij de bewerking van de gegevens is het belang van het nauwkeurig vermelden van aantal, tijd en vliegrichting weer duidelijk gebleken. Nauwkeurige registratie van de gegevens door de waarnemer bespaart de onderzoeker, c.q. bewerker, niet alleen een hoop tijd en moeite, maar is ook van groot belang voor het onderzoek zelf. Met name door deze gegevens kunnen dubbeltellingen worden geëlimineerd. Hierdoor worden resultaten betrouwbaarder. Tot slot doe ik hierbij een beroep op alle leden om bij het waarnemen van Kraanvogels in de toekomst de gegevens, met inachtneming van het bovenstaande aan mij toe te zenden of op waarnemingskaartjes te zetten. Adres van de schrijver: Berkenhof 3, 1241 VP Kortenhoef.

Literatuur;

- Glutz von Blotzheim, U.N., K.M.Bauer & E.Bezzel 1973. Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 5. Akademische Verlagsgesellschaft, Frankfurt a.Main
- Jonkers, D.A., R.A.Kole & J.Taapken 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Avifauna van het Gooi, de Vechtstreek en de Eempolders. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Klaveren, F.van 1983. Herfsttrek van Kraanvogels (Grus grus) in het Gooi 1982. Korhaan 17 (1): 13-18
- SOVON 1987. Atlas van de Nederlandse Vogels.

EXCURSIE FLEVOPOLDER dd 26 NOVEMBER 1988

J.Domhof

Met zestien vogelliefhebbers in vier auto's vertrokken we die ochtend om acht uur van Hilversum naar de polder onder een gesloten wolkendek, weinig wind en zes graden Celsius, niet slecht voor eind november.

Tijdens de rit vroeg ik mij af, hoe de balans zou liggen tussen de afname van het aantal watervogels door de inpoldering en de geheel nieuwe vogelbevolking in de polder. Ik neig ertoe dit positief te beoordelen. Niet elke menselijke ingreep in de "natuur" behoeft negatief te zijn.

In de polder waren reeën te zien, sommigen zeer donker van kleur. Pampushaven was de eerste halteplaats. Op het water dobberden grote aantallen Kuifeenden, waarvan de mannetjes door hun witte flanken duidelijk van de talloze Tafel-eenden te onderscheiden waren. Af en toe kwam er ook wat klein grut over. Was het een Oeverpieper? Een Graspieper? De echte vogelaars hadden, zonder te kijken, al gehoord dat het een Vink was. Voorlopig zal dit wel het lot van elke beginnende vogelaar zijn.

Even later kwam de zon even door en was het landschap overspoeld door een oranje-gele gloed, een prachtig gezicht. Natuurlijk trokken er ganzen over in de bekende V-vorm, Grauwe ganzen als ik me goed herinner. In de polder wat zwanen, echter te ver weg om te kunnen vaststellen of het Knobbel-, Wilde of Kleine Zwanen waren.

Tijdens de rit over de Oostvaardersdijk naar de tweede halteplaats, de Dashorstdijk, zagen we weer veel Kuif- en Tafel-eenden, met daartussen wat Futen in hun lichtere winterkleed, alsmede de altijd en overal aanwezige Wilde Eenden. Bij de Dashorstdijk werd een Rosse Stekeltsaart ontdekt tussen de talloze Kuif- en Tafel-eenden in. Met de telescoop was dit kleine verwilderde duik-eendje duidelijk te zien, soms met de staart omhoog als die van een Schotse terriër. Dit kleine eendje schijnt erg agressief te zijn.

Onze volgende stopplaats was het gemaal 'De Blocq van Kuffeler', een met dieselmotoren uitgerust pompstation, waarvan de ontsierende grijze olietanks er vlak bij zichtbaar waren. Waarom deze tanks niet gecamoufleerd met bomen? Hier wat gegeten en ondertussen naar vogels gekeken. Op een dukdalf een Kokmeeuw, zwarte plekjes op de kop (winterkleed), rode snavel en poten. Een eenzame Scholekster, een aantal Eksters en wat Mantelmeeuwen voltooiden het geheel. Weer verder langs de dijk. Rechts het unieke 6.000 ha grote natuurgebied, de Oostvaardersplassen. Vanzelf ontstaan en pas achteraf werd de bijzondere waarde ervan ingezien en werd het beschermd gebied. In dit gebied hier en daar wat rondscharrelende Grauwe Ganzen tussen de moerasandijvie en verder, zo op het oog, geen andere vogels. Aan de IJsselmeerszijde steeds wat kleine groepjes Meerkoeten, een enkele Fuut en wat Tafel- en Wilde eenden.

Bij Lelienstad Haven Brilduikers, herkenbaar aan de driehoekige kop, waarop het mannetje een witte vlek heeft. Een ander detail zijn de zwarte lijntjes die over de witte flanken lopen. Tafel- en Kuifeenden ontbraken ook nu niet, ofschoon de aantallen hier wat kleiner waren. Een enkele Zaagbek, een Smient en een groepje Nonnetjes completeerden het geheel. Het prachtig getekende mannetjes-nonnetje met de sierlijke zwarte lijntjes op het overigens witte verendek is een opvallende verschijning.

Op weg naar een restaurant, ik meen Marina, reden we langs het in aanbouw zijnde V.O.C.-schip, een replica van een 17e eeuwse Oost-Indië-vaarder. Een interessant object om eens nader ter plekke te bekijken.

Na de rustpauze was de eerstvolgende stop aan het begin van de Knardijk. Naar beide zijden is een uitstekend uitzicht over de plassen. Er waren hier grondelende Bergeenden te zien alsmede wat Smienten en Wintertalingen. Ruim een kilometer verderop voerde een smal pad naar de vogelhut. Dit paadje ligt temidden van een onafzienbaar veld van rietstengels in het ondiepe water met hier en daar een boom. Onderweg zagen we een Heggemus rustig zitten op een boomtak. Z'n roep lijkt op het gepiep van een fietspomp. Tevens vertoonden zich Koolmezen, Pimpelmezen en Staartmezen in de beginnende bosjes. In het water voor de hut dobbert een grote groep eenden, die ineens massaal opvliegt. De oorzaak wordt al snel duidelijk: een Zeearend scheert laag over het water.

Even later verschijnt een Havik ten tonele en die begint de arend te pesten door van bovenaf op hem te duiken. De Zeearend trekt zich er niet al te veel van aan en vliegt in de richting van de observatiepost en passeert deze op ca. 50 meter afstand, zodat hij met de kijker uitstekend te observeren is. Donkerbruin met lichte vlekken, volgens kenners een nog jong exemplaar en waarschijnlijk de enige die zich hier ophoudt. We boffen dat een en ander zich zo vlak bij ons afspeelde.

Van de hut terug naar de Knardijk en naar de volgende plas waar we wat Bergeenden en Wintertalingen zien, met op de achtergrond de kale afgestorven bomen van de Aalscholverkolonie. Een Ruigpootbuizerd zweeft intussen aan de andere kant van de dijk en verdwijnt over het bos.

We verlaten nu de Knardijk en slaan de Praamweg in en stoppen bij de eerste de beste zijweg om te kijken naar een grote groep ganzen, o.a. Kolganzen, waarvan de witte kol en de zwarte strepen op de buik goed te zien zijn. Tussen deze ganzen een klein geelachtig gekleurd exemplaar, dat een vrouwtje Carolina-eend bleek te zijn. Langs de weg een zestal Torenavalken, sommigen rustig in een boom zittend, anderen biddend. Aan het eind van de weg stopten we bij een heuveltje dat een prima uitzicht bood over de aan de Oostvaardersplassen grenzende landbouwgebieden. Al direkt zien we een drietal Buizerds die in bomen bivakkeren en wat verderop lopen een aantal reeën. In een stoppelveld komt steeds een zwerm vogels als een bol omhoog. Is er een roofvogel in de buurt?

Dit was onze laatste halteplaats en hiermee is de excursie in de Flevopolder eigenlijk ten einde. Omdat er in Bussum Pestvogels zijn gesignaleerd werd besloten op de terugweg hier langs te gaan. Aan de op de Ceintuurbaan opgestelde telescopen was al te zien dat hier iets bijzonders aan de hand was en al gauw zagen we in een boom langs de weg een vijftal Pestvogels, die met een telescoop op ca. 10 meter afstand uitstekend te observeren waren.

Het eerste wat opvalt is de rossig gekleurde kuif, alsmede de fel geel gekleurde ruitjes op de vleugeluiteinden en de scharlakenrode lakplaatjes aan het einde van de handpennen, zeer karakteristiek. Ook het fel geel gekleurde uiteinde van de donkere staart valt op. Het verenpak is verder grijsachtig roodbruin met zwart aan de keel. Een zeldzaam vogeltje, ter grootte van een Spreeuw, dat lang achtereen rustig op een tak blijft zitten en zodoende uitstekend te observeren is. Ze eten o.a. de bessen van de lijsterbesboom en demonstreerden dat ook door aan de overkant van de weg in de aldaar aanwezige lijsterbessen te fourageren. Op een gegeven ogenblik verdwenen ze in oostelijke richting over de huizen.

Een mooie afronding van deze geslaagde excursie.

Een en ander heeft mij weer eens getoond in wat voor een mooi en afwisselend land we leven met zoveel verschillende biotopen zo vlak bij elkaar.

Het is de moeite waard om deze rit nog eens rustig in je eentje over te doen.

WANDELEXCURSIE HUIZERPIER EN GOOIMEER 11 DECEMBER 1988

Rob Kloosterman

Het zit er jammer genoeg weer op. Na een ruim drie en een half uur durende frisse wandeling komen wij aan op ons verdwijn(?)punt 't Roefje bij de Huizer Haven. Even nog venten met de prachtige kalenders van 't Vogeljaar en dan weer huiswaarts. Opvallend veel mensen zijn op de fiets. Bravo!

Terug naar het begin: Het is Zondagochtend, droog met een vrij krachtige Noordwesten wind en een door een grijze dweil afgedekte hemel. Je merkt dat het daglicht vandaag niet veel tijd zal hebben. Een stuk of vijftien Vogelwerkgroepers besluiten vandaag hier een paar uurtjes te komen vogelen.

Voor mij wordt het ook weer eens tijd na drukke werkzaamheden. Ik verneem dat ik Pestvogels en Zeearenden heb gemist. Kwestie van (wellicht verkeerde?) prioriteiten.

Tijdens het wachten op het vertreksein klaagt iemand over het feit dat er maar één dame onder ons is. We vertrekken echter uiteindelijk toch met zes vogelaarsters, hetgeen toch nog heel redelijk is. Boven de waterzuiveringsinstallatie cirkelen grote aantallen schuimende compostmeeuwen, vergezeld van treëpen Torenkraaien met een enkel albino exemplaar in hun midden. Ook die grote groep Blauwe Reigers van vorig jaar staat er weer. Of is het een nieuwe groep? In de jachthavenkom en de uitvaart zijn de Grote Zaagbekken weer rijkelijk vertegenwoordigd en vliegen op en aan. Toch geeft al dat bewegen te denken! Als je Grote Zaagbek of boterbuik bent dan hoor je 'snachts naar Spiering en zo te duiken en overdag te rusten. Worden ze soms door ons verstoord? In het Gooimeer gaan enkele Kleine- en Knobbelswanen. Het zijn er niet veel meer en dat kan ook niet, want het Fontijnkruid is steeds moeilijker te vinden, verdrongen als het is door de Blauwalg welke niet goed te eten schijnt te zijn. Wel nemen wij veel Grote Mantelmeeuwen waar. Volgens Hans rukken deze met steeds grotere getalen verder het binnenland in. Lijkt mij logisch. Eco-systemen van generalisten zoals Mantel- en ook Zilver-meeuwen zijn in ons land van open afval veel minder kwetsbaar dan die van specialisten zoals bijvoorbeeld de Kleine Zwaan.

We zien ook nog een paar exemplaren van een andere specialist, welke het wel goed doet, de Aalscholver. Nu maar hopen, dat hij uitkijkt en niet, zoals duizenden vogels elk jaar overkomt, tijdens het duiken naar snoekbaars en kleinere vissen met zijn nek in een visnet blijftsteken en aldus verdrinkt. Het Gooimeer is ruw door de krachtige wind. Daardoor zullen zich daar geen eenden bevinden, dus lopen wij de pier niet verder op. We gaan terug, richting 't Roefje en zien op het natte weilandje daarachter geen Water- maar wel Oeverpiepers. Ja, bij de volkstuintjes een paar Goudvinken en de heldere zang van de Heggemus. Het geluid van de voorbijvliegende Barmsijs zal ik nu maar eens omschrijven als het gooien van steentjes op dun ijs. Hout- en Holenduiven klapperen in groepen voorbij.

Wij nemen een horde van trimmers, honden en begeleiders, skiërs en een enkele ruiter (die plotseling met een bezorgde 'groecijferblik' in de ogen zijn paard van ons afwendt) en lopen een vrij rustig gebied tegemoet, richting Oud Naarden, langs de Gooimeerkust.

Een vrouwtje Blauwe Kiekendief scheert eenzaam over het riet en Fazanten schieten weg. Plotseling, vlak voor ons langs, komt een Groene Specht uit de bosrand gevlogen, gaat aan de achterkant van een armetierige wilg in het weiland zitten en laat zich niet meer zien. Maar dat hadden we al. En hoe! Zijn karakteristieke golvende vlucht doet ons weer eens realiseren dat de beleving centraal staat bij dit vogelen en niet de "thrill" van het soorten jagen.

Langs het fietspad ratelen de Winterkoning en Roodborst en hebben wij eerlijk gezegd toch weer een beetje moeite ze uit elkaar te houden. Het geluid bedoel ik. Een paar Bergeenden zwemmen in het Gooimeer. De felle Waterral laat zijn geknor niet horen of zien. We zien trouwens ook geen Wintertalingen.

Hoog boven ons trekken groepen Kolganzen voorbij. Een machtig gezicht, vooral als je bedenkt dat die beesten helemaal uit Groenland of zo zijn komen aanvliegen. Het is net of ze daarboven alles onder controle hebben. Schijn natuurlijk, want ik zag vorige week nog een groep boven Naarden in paniek uit elkaar spatten omdat iemand in een sportvliegtuig te dicht bij ze kwam. Voor de uitspanning Oud Naarden een geweldige opsteker op deze Zondagochtend. Vijftien onverwachte vogelende koffiedrinkers, of andersom. Wel gezellig, maar na een half uurtje toch weer verder en via het mezengebeuren (Kool, Pimpel, Matkop, Zwarte, Staart) toch nog even de Ransuilen opzoeken.

Ik zie er een en een paar anderen zien hem ook, maar het blijkt toch een denne-knoest te zijn, gecamoufleerd als Uil. Hans ontdekt verderop natuurlijk een echte Ransuil en wij kunnen hem prachtig zien door die fantastische telescoop van Frank, die hij altijd meezeult. De winterharde jager kijkt ons katachtig uit de boom aan, niet zichtbaar verstoord door het gemiauw van een Buizerd in de verte. Wij zullen ze (het zijn er eigenlijk drie) ook niet verder storen en gaan weer richting Huizen, langs een paar akkers die geweldig liggen te stinken in de vloeibare mest. Dit land komt zo nog eens gierend tot stilstand!

Een grote groep Vinken vliegt met blinkende schildjes op hun vleugels boom in, boom uit. Erg nerveus. In de verte draaien twee Zwarte Kraaien hoog in de lucht. Het lijken net op thermiek schroevende Buizerds. Daar kan je je haast in vergissen. Die Vinken ook?

We zien ze niet, maar horen ze wel: Grote Bonte Specht, Boomklever en Boomkruiper. Vlaamse Gaaien en Eksters schelden er op los en Goudhaantjes tsie-tsieën in de struiken.

We bedanken Hans van Oosterhout voor de wederom enthousiast geleide excursie.

ONTVANGEN LITERATUUR

Samenstelling: Leny Reddingius

- Argus, Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 13 no 4, december 1988: Lepelaars, vossen en Natuurmonumenten - Grazende vogels op het boerenland - Jacht op Rotganzen nu definitief afgeschaft.
- Aythya, VWG van de NJN, 2 december 1988; Het aflezen van geringde Kokmeeuwen
- Dutch Birding, Stichting Dutch Birding Association, jrg 10 no 4, december 1988
Rare birds in the Netherlands in 1987 - Voorkomen van Grote Aalscholver in Nederland - Roodkeelstrandloper in Lauwersmeer in mei 1987.
- Ficedula, Twentse VWG, jrg 17 no 4, december 1988: Nestkastenverslag IVN
Losser - Waarneming van een bladkoning - Waarneming van Buidelmezen.
- De Fitis, VWG Zuid-Kennemerland, jrg 24 no 4, 1988: Vogels van de Spaarnwouderplas 1979-1988 - Ruiters (vogels, geen paardrijders dus, LR) in de regio.
- De Gierzwaluw, VWG Amsterdam, jrg 26 no 3, 1988: Weidevogelbescherming in Waterland in 1988 - De Visdief: zondagstrouw aan een fourageerplaats - Najaarswaarneming van een Bergfluiters op Texel.
- De Graspieper, Samenwerkende VWG's N.H., jrg 8 no 4, december 1988: De Rode Wouw in Noord-Holland in het voorjaar 1988 - Geslachtsverhouding bij Wilde Eenden langs de Afsluitdijk - De Zilvermeeuw in Noord-Holland - De "Amsterdam-Schoorl-Connection" - Predatie door Grote Jagers - Slaapplaats van Gele Kwikstaarten in de Oeverlanden en het Amsterdamse bos.
- De Grutter, Vogelbeschermingswacht Zaanstreek, jrg 12 no 516, december 1988: Een slaapplaats voor Boerenzwaluwen.
- De Kleine Ratelaar, IVN Gooi e.o., jrg 10 no 5, december 1988.
- Knipselkrant, Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 13 no 5, november 1988: Artikelen over o.a. illegale vogelvangsters, vossen, muskusratten en de actie van vogelbescherming tegen de jacht op 11 vogelsoorten.
- Idem, jrg 14 no 6, januari 1989: Hazensterfte - vossen - dassentunnels - bevers terug in Nederland - zeehondenpopulatie door virus tot kwart terug gebracht - mollen.
- De Kruisbek, Vogelwacht utrecht, jrg 31 no 6, november/december 1988: Ganzen in Nederland tijdens het "winterhalfjaar" - Ooievaars in het voorjaar.
- Limosa, NOU/SOVON/Watervogels, jrg 61 no 3/4, 1988: Jaargedrag en prooi-aanvoer van een Steenuilbroedpaar - Het overwinteren van het Witgatje in het Rijk van Nijmegen - Overwinterende Kemphanen in ZW-Nederland en NW-Belgie

De trek van de Nederlandse Strommeeuwen - De Havik in Nederland in de 20 ste eeuw - Herintroductie van de Raaf in Nederland - Vestiging van de Buidelmees in Nederland: de ontwikkeling tot en met 1987 - Nieuwe aantalsschattingen van de Nederlandse broedvogels - Zeldzame en schaarse vogels in Nederland in 1987 - Metallisch lood als bron van loodvergiftiging in Nederland - De invloed van hagelconsumptie op de gezondheid van vogels - Voorkomen van loodkorrels rond jachthutten en kleiduiwenbanen - Maatregelen welke kunnen leiden tot het verkleinen van de kans op valhagelvergiftiging.

Meerkoet, Natuur- en Milieufederatie Wierhaven, jrg 12 no 4, 1988: Weidevogelbescherming 1988.

Mens en Natuur, IVN, jrg 39 no 5, winter 1988.

De Mourik, VWG Rijk van Nijmegen, jrg 14 no 4, 1988: Broedgeval van de Grauwe Klauwier in het land van Cuijk - Broedvogelinventarisatie van de Heumense Schans en de Mookerheide in 1988 - De Russische Kauw.

Natuur en Milieu, Stichting Natuur en Milieu, jrg 12 no 12, december 1988: Natuur in ruil voor schulden - 25 jaar actievoeren tegen milieubederf.

Idem, jrg 13 no 1, januari 1989: Natuurontwikkeling langs de Bovenrijn

Natuur nabij, IVN Eemland, jrg 16 no 5, december 1988.

Noord Hollands Landschap, Stichting het Noorhollands Landschap, jrg 15 no 3, 1988: Bloembollen in Noord-Holland en hun invloed op natuur, landschap en milieu - Vogeltrek in Noord-Holland - Een wandeling door Duin en Kruidberg.

Idem, jrg 15 no 4 1988: de vos in Holland - De burgerwielen - westelijke Eilandspolder - Ganzen en zwanen kijken in Noord-Holland - westzaan herinrichting voor natuur en landbouw - Verdroging, een ongehoord probleem.

Perketutter, NJN afd. Hilversum, jrg 18 no 2 1989: Nestkasten op Sypesteyn.

De Steenloper, VWG den Helder, jrg 6 no 36, december 1988: Broedvogelinventarisatie Quelderduin 1988 - Broedvogelinventarisatie Huisduinerpolder 1988.

Vanellus, Bond van Friese Vogelbeschermingswachten, jrg 41 no 6, nov/dec 1988 eerste resultaten van het onderzoek naar vogelslachtoffers in de SEP- proefwindcentrale te Oosterbierum (fr) - muskusrattenbestrijding - nazorg in 1988.

Veld en Vitrine, Fries Natuurmuseum, no 103, januari 1989.

Het Vogeljaar, Stichting het Vogeljaar, jrg 36 no 6, december 1988: Ruim een eeuw ganzen in Midden-Delfland - Het Korhoen bedreigd! - een hypothese - Lotgevallen van Ooievaars in Nederland in 1988 - Kleine Zwanen en Tafeleenden op de Randmeren - Europees parlement en de EG-vogelrichtlijn.

Vogelnieuws, Vogelbescherming/SOVON, jrg 1 no 3, december 1988: 3500 ha kleine natuurterreinen van SBB naar jagersstichting - Het doolhof van ruimtelijke ordening en milieu - Eerste resultaten bijzondere soorten projekt 1988.

Vogels, Ned.Ver. tot Bescherming van Vogels, jrg 9 no 49, januari/februari 1989: Beroven de Deltawerken steltlopers van hun voedsel? - Voertafelbesmetting, een onnodig kwaad? - Vogels en mensen, een breekbare relatie - Ganzen en watervogels hebben een zwak voor Friesland - De Raaf is terug - Knobbelzwaan.

Onze Waard, Natuur en Vogelwacht De Alblasserwaard, jrg 19 no 4, november 1988: Verslag wintervogeltellingen 1987/1988 - Het rapport "Veranderingen in het vegetatiedek van de Alblasserwaard en de Vijfherenlanden tussen 1977 en 1984".

Zicht op Sticht, Stichtse Milieufederatie/konsulent natuur en Milieuedukatie, jrg 6 no 1, 1989.

VELDWAARNEMINGEN

samengesteld door Jos de Jonge

Dodaars	1	8-12	Loenderveense Plas, Loosdrecht	IJB
"	1	31-12	Gooyergracht/Oostermeent	DJ/AKm
"	1	2-01	Gooise Vaart, 's-Grav.	ND/BD
"	1	13-01	Vecht(Nes),Vreeland	FK/YB/JRh
"	1	14-01	Luije Gat/Loodijk, 's-Grav.	FK
"	2	15-01	Egelshoek, H'sum	ND/BD
Fuut	114	29-12	Gooimeer t.h.v. Naarderbos	DJ
"	2	29-12	Fort Ronduit, Naarden (balts met aanbieden nestmateriaal)	DJ
Vaal Stormvogeltje	1	15-09	IJmeer, Muiderberg	RB
Roerdomp	lov	3-12	Eemmeer	NH/PLt
Kleine Zilverreiger	1	3-07	Naardermeer, Naarden	DGp
Blaauwe Reiger	25	26-12	Rioolzuivering, Huizen	DJ/MG
Brandgans	ca 40	27-11	Spanderswoud, 's-grav.	FK/YB/CU
Kleine Zwaan	ca 220	7-11	Noordpolder beoosten Muiden	JF
"	3	27-11	Loenderveense Plas, Loosdrecht	FK/JBm
Nijlgans	3pr	14-01	Kortenhoefse Plassen, 's-Grav.	FK
Smient	14	24-12	Hilverbeek, 's-Grav.	ND
Manderijneend	lmn	21-12	Anna's Hoeve, Hilversum	ND
Nonnetje	9	13-01	Eempolders-N, Eemnes	DJ
Havik	1	3-12	Westhove, Huizen	DJ/MG
"	2	24-12	's-Graveland	ND
"	1	26-12	Tromplaan, Baarn (lammepoot, steunde op vleugel)	NH/PB/VH
"	1	29-12	Oud-Naarden	DJ
Sperwer	1	24-12	landg. Spanderswoud, 's-Grav.	ND
"	1	15-01	Egelshoek, H'sum	ND/BD
Buizerd	6	27-11	Tienhovenskanaal, H'sum	DJ/MG
"	1	17-12	4e kwadrant, Huizen	DJ/BJ/AV
"	4	29-12	Eempolders-N, Eemnes	DJ
"	2	31-12	Oostermeent, Blaricum	DJ/RW/AKm
Steppenkiekendief	lov*	13-05	Stichtse Brug	RB
Grauwe Kiekendief	vr lov	13-05	Oostermeent, Blaricum	RB
Bruine Kiekendief	1	17-12	Gooimeer t.h.v. 4e kwadrant	DJ/AV/BJ
Roodpootvalk	lov	13-05	Stichtse Brug	RB
Porseleinhoen	mn 1	24-05	Wolfkamer, Huizen (baltsend)	RB
Waterhoen	19	5-12	Oude Haven, H'sum	ND
"	11	24-12	Hilverbeek, 's-Grav.	ND
Kievit	380	15-01	Egelshoek, H'sum	ND/BD
Kleine Strandloper	4	16-09	Stichtse Brug	RB
Bonte Strandloper	1	15-01	Eempolders-N, eemnes	FK/HW/cu
Oeverloper	16	23-08	Noordpolder Muiden/IJmeer	RB
Watersnip	8	29-12	Vloeiervelden, Fort Ronduit, Naarden	DJ
Grauwe Franjepoot	1	23-09	Oostvaardersplassen	ND/BD
Dwergmeeuw	2	14-09	Stichtse Brug	RB
"	1	15-09	Huizerpier	RB
"	1	13-10	Stichtse Brug	RB

Witvleugelstern	1	31-07	Gooimeer t.h.v. Naarderbos	RB
"	1	9-09	Stichtse Brug	RB
Holenduif	18	27-12	Egelshoek, H'sum	JJ
Ransuil	6	6-01	Engelsjanheide, Laren	.L/.0
"	3	26-01	Hoorneboeg, H'sum	JJ
Velduil	1	26-10	Eempolder-N	RB
Bosuil	1	29-10	Stichtse Kade, 's-Grav.	RV
"	2	27-11	Eendenkooi, Breukeleveen	DJ/MG
"	1	24-12	Corversbos, H'sum.	ND
IJsvogel	1	27-11	Hilverbeek+landgoed Spanderswoud	FK/YB/cu
"	1	30-12	landgoed Spanderswoud	HHK/zes a.
"	1	14-01	Noordereinde, sluis, 's-Grav.	FK
Groene Specht	1	10-09	Trompenburg, 's-Grav.	IH/fam
"	"	1	(albino ex., gebroken-grijswit)	
"	"	1	Zuidsingel/Hoflaan, 's-Grav.	RV
"	"	2	Schaep en Burgh, 's-grav.	ND
"	"	2	Alg.Begraafplaats Valkeveen, Naarden	DJ
"	"	1	Einde Gooi, H'sum	ND/BD
Zwarte Specht	1	24-12	Gooilust, 's-Grav.	ND
"	"	1	Einde Gooi	ND/BD
Grote Bonte Specht	mn 1	21-01	Kolhornseweg H'sum	CB
Kleine Bonte Specht	1	27-11	Tienhovenskanaal, H'sum	DJ/MG
"	mn 1	24-12	landg. Spanderswoud	ND
"	"	1	7-01 Goog, Ankeveense Plassen	FK/RS/exc.
Grote Pieper	lov	17-12	Stichtse Brug	DJ/AV
Duinpieper	1	9-05	Hollandse Brug, Muiderberg	RB
"	1	13-05	Zomerkade, Huizen	RB
Oeverpieper	2	17-12	Gooimeer t.h.v. 4e kwadrant, Huizen	DJ/AV/BJ
"	1	17-12	Stichtse Brug	DJ/AV/BJ
"	1	29-12	Vloeiervelden, Fort Ronduit	DJ
"	1	13-01	4e kwadrant, Huizen	DJ
Waterpieper	lov	26-10	Gooierhoofd, Huizen	RB
Noordse Gele Kwikstaart	60	13-05	Zomerkade, Huizen	RB
"	"	70	13-05 Oostermeent, Blaricum (foer.)	RB
"	"	50	14-05 " "	RB
"	"	50	15-05 " "	RB
Grote Gele Kwikstaart	1	6-07	Gooierhoofd, Huizen	RB
"	"	1	12-08 Naardermeent	RB
"	"	1	15-09 Muiderberg	RB
"	"	1	14-01 landg. Spanderswoud	FK
Pestvogel	2	24-11	Ankeveense Pad, 's-Grav.	ND
Tjiftjaf	1	8-12	omg. winkelcentrum Holleblok, Huizen	RB
"	1	29-12	Spiegelvolderplas, Ned.den Berg	DJ
Bladkoninkje	1	1-10	Bovenmaat, Huizen	RB
Vuurgoudhaantje	1	15-01	Eemnes (Meentweg)	FK
Groenlandse Tapuit	mn 1	9-05	Hollandse Brug	RB
Kramsvogel	67	24-12	Gooilust, 's-Grav.	ND
"	300	7-01	Ankeveense Pad, 's-Grav.	FK/YB
"	ca 100	13-01	Polder Dorssewaard, Vreeland	FK/YB/JRh
"	200	13-01	Polder Garsten, Loenen	FK/YB/JRh
"	120	14-01	Schoonoord, 's-Grav.	FK
Beflijster	lov	22-09	Bovenmaat, Huizen	RB
Koperwiek	23	24-12	Schaep en Burg, 's-Grav.	ND
Grote Lijster	3	24-12	landg. Spanderswoud (zang)	ND
"	2	24-12	Gooilust, 's-Grav. (zang)	JF
"	min 3	25-12	Hilverbeek, 's-Grav. (zang)	JF
Baardmannetje	15	17-12	Stichtse Brug	DJ/AV/BJ
Glanskop	1	5-12	Oude Haven, H'sum	ND
"	1	24-12	Schaep en Burg	ND
Kuifmees	2	24-12	" "	ND

Buidelmees	mn	1	13-05	Stichtse Brug (foer)	RB
"		lov	14-05	Zomerkade, Huizen	RB
Boomklever		1	4-12	tuin Eibosserweg, H'sum (steeds terugkerend naar vetbol)	GH/RH
Geelgors		1	22-10	Gooierhoofd, Huizen	RB
Ortolaan		lov	27-04	Wolfkamer, Huizen	RB
"		1	13-05	Zomerkade, Huizen (foer.)	RB
"	vr	3	14-05	Zomerkade, Huizen (foer.)	RB
IJsgors		lov	22-10	Bovenmaat, Huizen	RB
Sneeuwgor		35	26-11	Pampushaven, Almere (foer.)	ND/BD
"		1	17-12	Eemmond, Eemnes	DJ
Europese Kanarie	mn	1	20-03	Huizer Pier	RB
"	1 mn + 1 vr		29-03	Huizer Pier	RB
Groenling		138	4-01	Laapersvijver, H'sum (slaappl.)	ND
"		243	26-11	Pampushaven, Almere (foer.)	ND/BD
Sijs		39	24-12	Schaep en Burg, 's-Grav.	ND
"	ca	200	15-01	Egelshoek, H'sum	ND/BD
Putter		6	2-12	Groenhoven, 's-grav.	FKv/AK
"		7	29-12	Fort Ronduit, Naarden	DJ
"		38	2-01	Zwanenbloemstr., 's-Grav.	ND/BD
Frater		135	26-11	Pampushaven, Almere (foer.)	ND/BD
Grote Barmsijs		1	27-11	landg. Spanderswoud	FK/YB/cu
Barmsijs		1	27-11	Tienhovenskanaal, H'sum	DJ/MG
"		62ov	28-11	telpost Corversbos, H'sum	FK
"		1lov	30-11	telpost Corversbos, H'sum	FK/AV/FW
"		3	2-12	Bosberg, H'sum	DJ
"		5	2-12	Groenhoven, 's-Grav.	AK/FKv
"		2	10-12	Groenhoven, 's-Grav.	AK
"		9	24-12	Schaep en Burg, 's-Grav.	ND
"		1	27-12	Duivenvoorde, Huizen	DJ
"		2	29-12	Valkeveen, Naarden	DJ
"		1	29-12	Bergse Pad, Ankeveen	DJ
"		1	31-12	Kruin Oostermeent, Huizen	DJ
"	min	35	7-01	Ankeveense Plassen, 's-Grav.	FK/exc
Goudvink		3	22-10	Bovenmaat, Huizen	RB
"	vr	3	17-11	tuin Eikbosserweg, H'sum	RH
"		1	26-12	Gooilandweg/Eemlandweg, Huizen	DJ
"		1	26-12	Magdaleen, Naarden	DJ/MG
"		1	29-12	Ankeveense Pad, 's-Grav.	DJ
"		4	29-12	Fort Ronduit, Naarden	DJ
Appelvink		1	4-12	Ceinteurbaan, Bussum	RB
"		1	17-12	Oosterend, Laren	FK/YB
Zwarte Kraai		1	27-11	Einde Gooi, H'sum	DJ/MG

(aan beide zijden wit op uiteinden slagpennen)

Met dank aan de waarnemers/inzenders

CB - C.v.d.Baan	RH - M.W.Heise-Schipper	AV - A.Vermeule
JBm - J.Bosman-v.Beest	VH - Veerle v.d.Horst	RV - Rob v. Veen
PB - Peter Brinkemink	BJ - Bas Jonkers	FW - F.v.d.Weijer
RB - R.v.Beusekom	DJ - D.A.Jonkers	HW - Han Westendorp
YB - Y.Bosman	JJ - J.de Jonge	RW - R.Willemstein
BD - L.J.Dwars-v.Achterberg	AK - A.C.L.v.Klaveren	zes a Jos Meulman JMn
ND - N.Dwars	AKm- A.v.Kammen	Laurens Meulman
JF - Joh.J.Frieswijk	FK - A.J.v.Klaveren	Eelco Meulman
DGp - De Graspieper	FKv- F.A.v.Klaveren	Tamara Meulman
MG - M.de Graaf	.1 - Langendorff	Wouter Hoefkens
GH - A.G.Heise	PLt- Piet Leutjes	Steven Hoefkens
HHk - Hans Hoefkens	.o - Oosterlaken	cu - excursie cursus
IH - I.Hoekstra	JRh- J.Rouhof	exc- excursie VWG
NH - Netty v.d. Horst	RS - R.Sinoo	fam- familieden

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Het dagelijks bestuur

Voorzitter : J.Meijer, Molenpad 19, 1381 EC Weesp, tel. 2940-16502
Sekretaris : M.de Graaf, Westhoven 48, 1275 DD Huizen, tel.02152-60456
Penningmeester: L.Mudde, Slauerhoffstraat 6, 1382 RR Weesp, tel.02940-11683

Postadres : VWG Het Gooi, Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

Kontaktpersonen

Avifauna : A.P.Vermeule, Gr.Wichmanstraat 40, 1222 BR Hilversum, tel.: 035-857492
Eempolders : R.A.Kole, Torenavalk 22, 3752 SK Bunschoten, tel.03499-82303
Nestkasten : D.A.Jonkers, Juffersland 16, 3956 TT Leersum, tel.03434-51109
Propaganda : R.v.d.Akker, Gooiersgracht 15, 1251 VA Laren, tel.02153-83071
Vogelcursus : A.v.Klaveren-van Oord, Berkenhof 3, 1241 VP Kortenhoef, 035-61426
Contr.Vogelwet: R.G.Moolenbeek, A.Voetlaan 14, 1244 PJ Ankeveen, tel.035-62641
Korhaan : W.Duurland, M.Simonszhof 84, 1216 LM Hilversum, tel.035-217222
Vogelasiel : B.van Ingen, J.v.Schimmelstraat 6, 1411 VS Naarden, 02159-45658
Excursies : J.J.M.van Velsen, Dotterbloemlaan 39, 3742 ED Baarn, 02154-18804

Inzenden waarnemingskaartjes

J.de Jonge, Van Brakellaan 26, 1215 PJ Hilversum

Afhalen waarnemingskaartjes

Ankeveen : R.G.Moolenbeek, A.Voetlaan 13, 1244 PJ Ankeveen, tel.035-62641
Bussum/Naarden: L.Reddingius, Gr.W.den Oudelaan 22, 1412 AV Naarden, 02159-42508
Hilversum : J.de Jonge, Van Brakellaan 26, 1215 PJ Hilversum, 035-217672
Huizen : Bert Roor, Eland 41, 1273 OK Huizen, tel.02152-64623 (p)
030-913685 (w)
Muiden : Mark v.d.Pol, Lely 3, 1398 CS Muiden, tel.02942-3510

Voor ongelukken/problemen, welke ontstaan tijdens activiteiten van de V.W.G., is zij op geen enkele wijze verantwoordelijk te stellen voor het gebeurde.

Contributie: voor leden f 20,-- , huisgenoot-leden f 7,50 per jaar, bij voorkeur te betalen met de van ons ontvangen acceptgirokaart met lidnummer, aan het begin van het kalenderjaar.

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november van elk kalenderjaar.

Vogels tussen Vecht en Eem

De verkoopadressen zijn:

Rick v.d. Akker	Gooiersgracht 15	Laren	02153-83071
Bep Dwars	Prinsenstraat 15	Hilversum	035-233973
Jaques Meijer	Molenpad 19	Weesp	02940-16502
Emmy Disselkoen	Meentzoom 47	Blaricum	02153-13451
Wil Bindt	O.'s-Gravelandseweg 9	Bussum	02159-12640
Rob Kole	Torenavalk 22	Bunschoten	03499-82303
Joke van Velsen	Dotterbloemlaan 39	Baarn	02154-18804

" De Korhaan "
Uitgave Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.
Postbus 1028 , 1200 BA Hilversum

port betaald
Hilversum

XH 3016104 G
LECLERCQ J W

VT HOFFSTR 28
1223EE HILVERSUM